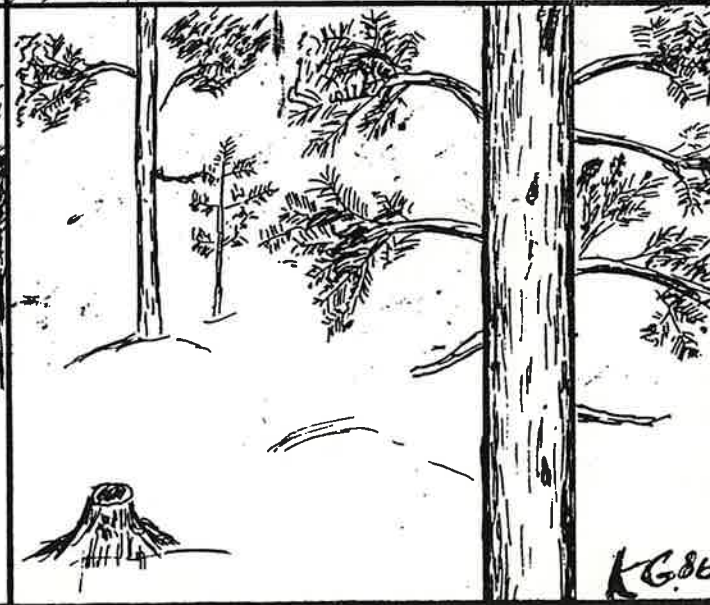

Vingelen Utmarkslag
2542 Vingelen

Utmarksplan for VINGELEN 1986

F O R O R D

Initiativet til den foreliggende plan ble tatt på årsmøte i Vingelen utmarkslag i 1983 ved nedsettelse av en arbeidsgruppe på 5 medlemmer som fikk i oppgave å forestå arbeidet med planen.

Den valgte arbeidsgruppen har bestått av:

Sindre Nygård, Per Rønning, Jakob Nordvang, Lars Aasgård og Tormod Haugen.

Arbeidet ble såvidt påbegynt i 1983/84, men det vesentlige av planleggingsarbeidet er utført i løpet av 1985.

Registrering og innsamling av nødvendig grunnlagsmateriale er utført av undertegnede som også har ført planforslaget i pennen.

Arbeidet med planen har krevd svært mange møter i arbeidsgrupper, særlig har mye tid vært brukt til diskusjon og vurdering av hytteproblematikken.

Da alle "planleggerne" har vært rene amatører innenfor feltet utmarksplanlegging, håper vi leserne har forståelse for at planen bærer preg av dette.

Vingelen, januar 1986.

Magnus Trøan

Magnus Trøan

I N N H O L D.

	side
Forord	1
Innhold	2
Målsetting	4
1. Beskrivelse av planområdet	5
1.1. Beliggenhet	5
1.2. Områdebegrensning	5
1.3. Kommunikasjon	5
1.4. Eiendomsforholdene	6
1.5. Arealfordeling	6
2. Naturgrunnlaget	7
2.1. Geologi	7
2.2. Topografi	8
2.3. Klima	10
2.4. Vegetasjon	12
2.5. Tekniske registreringer	12
2.5.1. Offentlige veier	12
2.5.2. Kommunale veier	12
2.5.3. Private veier	13
2.5.4. Høyspentledninger	14
2.5.5. Gardsbruk	14
2.5.6. Bolighus - kårboliger	14
2.5.7. Setrer	14
2.5.8. Hytter	14
2.5.9. Jakt- fiske - slåttebuer	14
2.5.10. Fornminner/kulturminner	15
2.5.11. Kultur og Idrettsanlegg	15
2.5.12. Vannforsyning	15
2.5.13. Serviceanlegg	15
3. Jordbruk.	
3.1. Dyrket jord	16
3.2. Husdyr	16
3.2.1. Storfehold	17
3.2.2. Sauehold	17
3.2.3. Geitehold	17
3.2.4. Gris og høsehold	17
3.2.5. Pelsdyr	17
3.3. Seterdrift	17
3.4. Havnelag/utmarksbeite	17
3.5. Dyrkingsjord	18
3.5.1. Områder for fremtidig nydyrking	19
3.6. Områder for pelsdyr	20
4. Skogbruk	23
4.1. Arealgrunnlag	23
4.2. Eiendomsforhold - bruksstruktur	23
4.3. Stående kubikkmasse og tilvekst	24
4.4. Avvirkning	24
4.5. Utviklingsmuligheter	24
4.6. Takst - driftsplan	24
4.7. Økning av avvirkningen i barskogen	25
4.8. Avsetningsmuligheter for bjørkevirke	25
4.9. Plan for skogreising	25
4.10. Veibehov	27
4.11. Skog . nydyrking	27
5. Vilt.	
5.1. Hjortedyr	28
5.1.1. Elg	28
5.1.2. Villrein	29

5.1.3. Hjort	29
5.1.4. Rådyr	30
5.2. Store rovdyr	30
5.3. Mindre rovdyr	30
5.3.1. Rødrev	30
5.3.2. Fjellrev	
5.3.3. Mår	30
5.3.4. Mink	31
5.3.5. Oter	31.
5.4. Hare	31
5.5. Grevling	31
5.6. Bever	31
5.7. Fugler	31
5.7.1. Storfugl	31
5.7.2. Orrfugl	32
5.7.3. Ryper	32
5.7.4. Jerpe	32
5.7.5. Ringdue	32
5.7.6. Rovfugl og ugler	33
5.7.7. Storfugler, andefugler m.v.	33
5.7.8. Måkefugler	34
5.8. Områdets viltforvaltning og brukerverdi	34
5.8.1. Rypejakt	34
5.8.2. Harejakt	35
5.8.3. Elgjakt	36
5.8.4. Villreinjakt	37
5.8.5. Hjortejakt	38
5.8.6. Rådyrjakt	38
5.9. Utviklingsmuligheter	39
5.10. Målsetting	39
6. Fisk	40
6.1. Beskrivelse	40
6.2. Fiskevann med kortsalg	40
6.2.1. Koversjøen	40
6.2.2. Bjønnsjøen	41
6.2.3. Eventjønnen	41
6.2.4. Eventjønnloken	41
6.2.5. Skarstjønnen	42
6.2.6. Hundsjøttjønnen	42
6.3. Areal vann - vassdrag	42
6.3.1. Vann forbeholdt rettighetshaverne	42
6.3.2. Vann med salg av fiskekort	43
7. Fritidsbebyggelse.	44
7.1. Retningslinjer for hytteområder	44
7.2. Vurdering av områder for eventuell hyttebebyggelse	46
7.3. Utleiehytter/seterhus	47
8. Vingelen utmarkslag	49
9. Lovgrunnlaget	51
Kartbilag	
Dyrkingsjord	kart nr. 1 og 2
Skogreising	kart nr. 3
Havnelag, seterdrift, hytter	kart nr. 4 og 5
Vilt	kart nr. 6 og 7

Vedlegg.

1. Vedtekter for Vingelen utmarkslag
2. Regler for jaktutvalget
3. Regler for fiskeutvalget
4. Regler for veiutvalget
5. Regler for planleggingsutvalget
6. Regler og lover for havning.

MÅLSETTING

Målet med utmarksplan for Vingelen er primært å lage en oversiktsplan over arealbrukene for de utmarksarealer som bygda disponerer.

Primærnæringenes betydning gjør det naturlig å legge avgjørende vekt på at disse næringene sikres utviklingsmuligheter i fremtiden, og prioriteres fremfor andre utnyttingsformer i planforslaget.

Med basis i jord- og skogbruk vurderes utnytting av vilt og fisk og utviklingsmuligheter for disse næringene også som grunnlag for eventuelle nye aktiviteter.

Hovedmålet for planen blir derfor:

Utarbeide felles arealdisponerings- og utviklingsplan for jordbruk, skogbruk, vilt, fisk og friluftsliv, som på lang sikt bør gi den optimale arealutnytting, og jamt over de beste trivselsmomenter.

Sikre naturmiljø og aktiviteter, som garanti for full utnytting og maksimal verdi også i fremtiden, både for bygda og for samfunnet i det hele, medregnet bevaring og forbedring av dette miljøet.

Utmarksplanen er ment å være en del av utmarkssektoren i kommuneplan for Tolga.

Beskrivelse av planområdet.

1. Beliggenhet, kommunikasjon og områdegrense.

1.1. Beliggenhet.

Planområdet omfatter den nordvestre delen av Tolga kommune.

Utenom de mindre grendene Aasenggardene, Vingelsåsen og Østvangen/Grantvet er bosettingen i det vesentlige lokalisert til selve Vingelsbygda.

I likhet med fjellbygdene forøvrig er bosettingsmønsteret grunnlagt på primærnæringene. Hovednæringen er jordbruk med husdyrhold.

Til tross for at skogen dekker et betydelig areal har den relativt liten økonomisk betydning sammenlignet med jordbruket.

1.2. Områdebegrensning.

Planområdet begrenses i sør av herredsgrensen mot Tynset fra Glåma til Busjøvola. I vest av eeindomsgrensen mot Magnilsjøene setersameie fra Busjøvola til Rundhøgda. Mot nordvest av herredsgrensen mot Tynset fra Rundhøgda til Trekantnesa i Tverrfjelldalen. Mot nordøst av herredsgrensene mot Os fra Trekantnesa til Midthogna. I mot øst av havnegrensen mot Langsfjellet havnelag fra Midthogna til skogbandet i Ørdet. Herfra begrenses området av elgjaktgrensen mot Tolga jaksameie etter skogbandet østover til Vesle Olåa, derfra elva nedover til Øvre Tallsjøen, videre elva Tolja til den krysser den gamle seterveien til Olaberget, herfra etter bilveien til Hagen. Områdeavgrensninga er videre etter sognegrensen mot Tolga ned i Glåma og etter denne sørover til utgangspunktet ved Aasenggardene. Utenom de beskrevne grensene for planområdet hører Nesset og området mellom havnegrensen/jaktgrensen og herredsgrensen/sognegrensen mot Os og Tolga i Milskiftåsen - Olaugan til Vingelen.

På strekningen mellom Trekantnesa i Tverrfjelldalen og nordre Bratthøa er det uenighet om grensen mot Dalsbygda. Likeledes er det uenighet om grensen mot Tolga fra Midthogna til Ørdet.

1.3. Kommunikasjon.

Sentrum i bygda ligger 10 km. fra Tolga stasjon på Rørosbanen som daglig har daghurtigtog og nattog med sovevogner i ~~hver~~ retning på strekningen Oslo - Trondheim. Reisetid med hurtigtog er 3 1/4 time Tolga - Trondheim og 5 1/2 time Tolga - Oslo.

Riksveg 30 som går i ytterkanten av bygda er ledd i veiforbindelsen Oslo - Trondheim over Røros, hvor avstanden er henholdsvis 37 og 19 mil til Oslo og Trondheim.

Nærmeste flyplass tilknyttet rutenettet er Røros, 45 km. fra Vingelen. Flyplassen har daglig ruteforbindelse med Fornebu og værnes, med en daglig avgang i hver retning.

1.4. Eiendomsforholdene.

Eiendomsforholdene i bygden har ned gjennom tidene utviklet seg fra en eller annen form for fellesskap (sameie/almening), og ved senere utskiftninger av deler av området som er blitt til eneeie. Den verdifulle skogen - barskogen ble delt først i 1795, og den mindre verdifulle bjørkeskogen delt i 1860 - 70-årene. Resten av arealet som i det alt vesentlige utgjøres av snaufjell ligger fortsatt i sameie.

Dagens eiendomsstruktur er et resultat av de forannevnte utskiftninger og senere fradelinger av nye bruk, kjøp, arv og makeskifte o.l. Skogarealene er oppdelt i et svært stort antall teiger. Totalt er skogområdene oppsplittet i 677 teiger fordelt med en eller flere teiger på ialt 127 eiere. Barskogen er delt opp i 266 teiger på 90 eiere og bjørkeskogen i 411 teiger på 110 eiere. De aller fleste teiger har en lang og smal form som vanskeliggjør rasjonell drift i skogen. 27 utenbygdsboende er eier av ca. 1500 da i barskogfordelingen og ca. 9000 da av bjørkeskogfordelingene. Dette utgjør ca. 6,5% av utmarksarealet under skoggrensen.

Det påhviler beiterett på alle utmarksarealer innenfor området. Storskiftet som ble avsluttet først i 1950-årene ordnet havneforholdene og inndelte området i 11 havnelag. I tillegg har flere havnelag fra tilstøtende nabobygder havnerett på noen mindre arealer.

1.5. AREALFORDELING

Dyrket jord	10.300 da.
Beite	900 "
Barskog	22.000 "
Bar/lauvskog	9.500 "
Lauvskog	107.600 "
Myr under skoggrensen	22.500 "
Snaufjell	156.000 "
Vann	4.700 "
Veier, bebyggelse m.m.	2.500 "
<hr/>	
I alt Vingelen utmarkslag	336.000 da.
<hr/>	
Langfjellshogna m.m.	9.800 da.
Østsiden av Glåma	5.000 "
Magnilsjøene	41.500 "
<hr/>	
I alt Vingelen sogn	392.300 da.

2. NATURGRUNNLAGET.

2.1. Geologi.

Berggrunnsgeologi.

Planområdet ligger i sin helhet innfor det såkalte Trondheimsfeltet. Berggrunnen er relativt ensartet og består i hovedsak av sterkt omdannede kambrosiluriske skifre med islett av intrusive kaledonske bergarter som trondhemitt, bl.a. Olaberget. Kambrosilurbergartene består for en stor del av fyllitter og glimmerskifre med innslag av rene kalkstensforekomster.

Skiferbergartene nedbrytes forholdsvis lett, er rik på plantenæringsstoffer og gir grunnlag for et næringsrikt jordsmonn.

Kvartærgeologi.

Det vesentlige av løsmassene ble dannet og avsatt av is og smeltevann for 8 - 10 000 år siden. De kvartærgeologiske forhold i bygda er sterkt preget av at isskillet lå betydelig lenger sør enn hovedvannskillet, dette medførte istransport mot nordvest og videre en rekke bredemte sjøer i området.

Usorterte materialer av bunnmorene dekker henimot 90% av arealet, resten av arealet dekkes av sortert materiale - avsatt i smeltevann.

Bunnmorene er materiale avsatt ved bunnen av breer og består av en usortert blanding av alle fraksjoner fra stein til leire. Steinene er vanligvis kantet og ikke rundslipte som i vanntransportert materiale. Bunnmorenedekket er godt sammenpakket, sammenhengende og stedvis tykt. Det er bare områder over 1000 m.o.h. som har et usammenhengende og tynnere morenedekke. Innslag av berg i dagen er meget lite.

Ved Tjønnaugan, Kvolvet, Koversjøen, Ravaslettet, Bjønnåsfjellet, Østelva og Kringsjø-Tangen finnes det markerte haugformer uten retningsorientering. Løsmaterialet er avsatt oppå en død eller stagnerende ismasse, og de uregelmessige haugformene oppsto da de siste isrester etter hvert smeltet.

Området bærer imidlertid sterkt preg av de store bredemte sjøene som fantes i Nord-Østerdal mot slutten av istiden. Strandlinjen fra disse sjøene, såttåer, kan følges over lange sammenhengende strekninger i dalsidene. De høyest liggende sporene etter en liten lokal sjø i nordre Londalen vises på sørsiden av Sletthøa i ca. 960 meters høyde og med et tilhørende passoverløp mot Grøntjønnan på vannskillet i Bratthødalen.

Imidlertid er de mest markerte såttåene i området laget av "Nedre Glåmsjø" som var den avgjort største bredemte sjøen. Vannflata hadde en høyde på 665 m.o.h. og utløpet gikk over Rugelsjøen mot Gaula. Denne sjøen var henimot 14 mil lang og nådde helt sør til Atnoset. Sjønivået er markert med en tydelig sammenhengende såttå fra grensen mot Tynset til Egga - Lia

Etter at "Nedre Glåmsjø" var nedtappet gjennom Jutulhogget oppsto en mindre sjø i Glåmdalen med vannflaten liggende på ca. 510 m.o.h., som er terskelhøyden til Jutulhoggsjøen. Slettmoen - Seksmannsmoen er terrasser som viser sjøens nivå.

Ca. 10% av bygdenes areal er dekket med vannbehandlete og sorterte løsmateriale. Det alt vesentlige av denne materialtypen er naturlig nok konsentrert etter daldrogene Londalen, Kvenndalen og Glåmdalføret.

Det sorterte materialet innenfor området omfatter glassifluvialt, fluvialt og glasilakustrint.

Glasifluvialt materiale er materiale som er transportert og avsatt i vann fra breen. Materialet består vanligvis av sortert sand, grus eller stein. De grove fraksjonene er godt avrundet av vanntransporten.

De glasifluviale avsetningene i Vingelen er dels avsatt under isen som eskere, dels langs iskanten, og en stor del er avsatt i tilknytning til de bredemte sjøene. Esker er dannet av elver som rant i tunnel under isen. En stor sammenhengende esker fra Mobanken til Sandtjønna setter sitt tydelige preg på bygdebildet. Videre er det flere store eskersystemer på siden av Lona fra Nordvangsvollen til Oustutrøkvannberget og i Smådalene i Londalen.

Kvabbe som hovedsaklig består av silt og fin sand, er det bresjøsediment som har størst utbredelse og betydning for landbruket i planområdet. Store kvabbeavsetninger finnes i områdene Kvennan - Halrøsten og langsmed Lona fra Rysäteråsen til Bratthøa.

2.2. Topografi.

Berggrunnen består som nevnt foran av bløte bergarter og området preges derfor av rolige landskapsformer.

Snaufjellsområdene i nord og vest har nærmest viddekarakter.

Landskapet stiger ikke sammenhengende fra Glåmdalføret opp mot omliggende snaufjell, men er gjennomskåret av flere markerte dalfører. En finner det derfor naturlig å dele opp den topografiske beskrivelsen etter de største vassdragene i området.

Glåmdalføret.

Lia mellom Tynsetgrensen og Bleien er stort sett slett med jamn stigning oppover mot Snurruegga - Knappåsen. Ovenfor er det et flatende myrparti mellom Trøfloen og Bjørkhaugen. Her oppå ligger de tre Åstjønnene med avløp gjennom Brøttbekken til Kvennbekken og Glåma. Storbekken som kommer fra Kvølvet mellom Gråvola og Nonsvola renner over på Tynsetsida ytterst i Trøfloen og faller i Glåma ved Øiengan.

Fra Trøfloen - Åstjønnene stiger terrenget jamnt og pent videre til fjelltoppene Gråvola og Nonsvola, henholdsvis 1042 og 1089 m.o.h. Brøttbekklia fra Bleien til Ligårdene og Skrea er mye brattere med sterk hellning nordøstover mot Kvenndalen.

Strøket mellom Kvenndalen og Tolgagrensen er preget av jevne slake sider med svak hellning mot Møkkelbekken og Glåma. Enkelte partier øst for Vingelsåsen er noe mere uryddig med bratte egger og markerte dalsøkk.

Vesleåsen - Skomakeråsen - Tjønnehaugan danner et kuppert høydeplatå mellom Nyveien og Gammelveien. Fire små tjønner ligger i det store myrpartiet oppå Tjønnehaugan. Nord for Gammelveien, mellom Tallsjøen og Røeslia dominerer åsryggene Vesleseteråsen, Vangsåsen Møkkelbekkåsen og Kottberget terrengbilde. Vangsåsen strekker seg høyest med 854 m.o.h. Store flate myrpartier som Stormyra, Veslesetermyrene og Østvangsmyrene setter også sitt preg på dette området.

Møkkelbekken som har utspring ovenfor Vingelsetra renner gjennom Stormyra og videre i vestkanten av Brenna og løper sammen med Kvennbekken ved Møkkelbekkøya. Nord for øvre Tallsjøen, mellom Olaberget og Tolgagrensen, er det de store flate myrområdene som dominerer det flate landskapet. Vassdraget Olåa kommer fra Ørdet - Langfjellshogna og løper sammen med Vesle Olåa i Olåfloen og videre i Øvre Tallsjøen og herfra som elva Tolja ut i store Tallsjøen.

Røeslia stiger ganske bratt oppover fra omlag 700 m.o.h. til Gruvvola, Knausen og Langfjellshogna på henholdsvis 1011, 1041 og 1210 m.o.h.

Kvenndalen - Gjeldalen er et gjennomgående dalføre fra Storkvinnan til Lonfetten. Den nordvestre delen er dypt nedskåret med Gjelkarakter. Fra botn av Gjeldalen stiger terrenget bratt opp til begge sider, særlig på nordsiden blir høydeforskjellen stor, fra 700 - 725 m.o.h. i dalbotn til fjellryggene Kletten, Grønvola og Berghåmmåren på godt og vel 1000 m.o.h. I de store løsmasseavsetningene i dalbunnen ligger flere små tjønner, Hemnestjønnen, Djuptjønnen, Sorgentjønnen, Sandtjønnen og Kringeltjønnen.

Londalsføret.

Lonas dalføre går i nordvestretning midt gjennom hele utmarksområdet fra Bratthøa til Lonåsen. Dalen er forholdsvis vid og åpen med en relativt flat dalbotn.

Dalbotn ligger på det laveste ved Skarvdalens munning ut i Lona, 670 m.o.h. Høyeste punktet er i nordvest, i Bratthødalen, på vannskillet mot Orklavassdrag ca. 965 m.o.h. Fra dalbotn stiger terrenget, både mot øst og vest, rimelig slakt opp mot omkringliggende snaufjell, med høyder fra 1000 til vel 1200 m.o.h. Øst for Londalen, mellom Tangen og Grårabben, danner Ørvilla et markert sidedalføre, som strekker seg fra Øian til vannskillet mot Vanggrøftdalen.

På det store vide høydepartiet mellom Kletten, Knausen, Grønvola og Sæteråsen, ligger store- og vesle Hundsjøen, Hundsjøtjønnen og Slåbakktjønnen. Store Hundsjøbekken drenerer ut gjennom dalstrøket mellom Veslevola og Markusrabben og renner ut i Lona ved Øian, mens veste Hundsjøbekken løper sammen med Ørvilla ved Smedåsvollen.

Vannene på Ytre Lia, Skarstjøna, Litjøna og Sjursjøen drenerer ut gjennom Skarstjønnbekken, som møter Lona på samme sted som Ulvåsbekken renner utifra vest. Vannet i nedbørfeltet mellom Båvola og Svartåsfjellet dreneres ut gjennom Storbekken som møter Lona ved Svartåsbua. Bjønntjønnan ligger på brestet mot Londalen og har avrenning til Lona gjennom Bjønnbekken.

Gjeradalføret.

Gjeradalføret er et høyereliggende dalstrøk som ligger lenger vest og går parallelt med Lonadalsføret. Dalføret er vidt og åpent og strekker seg innenfor vårt område fra Tynsetgrensen i sør, til Gjersjøene i nord. Gjera har et totalt fall fra 1150 m.o.h. på vannskillet mot Yavassdraget til 780 m.o.h. ved grensen mot Tynset.

Fra vassdraget stiger terrenget pent og slakt opp mot de omkringliggende fjellrygger. Nordre Gjersjøhøa i nordvest er Vingelens høyeste punkt på 1229 m.o.h.

Sjøene store- og vesle Gjersjøen ligger i skåla mellom Gjersjøhøgda - Bjønnåsfjellet og Stenskarhøa.

I søkket mellom Stenskarhøa og Båvola ligger Kovensjøen med avløp vestover til Gjera.

Busjødalen er en sidedal til Gjeras dalstrøk som strekker seg vestover fra Gjersetra til Friisenget i grensen mot Magnilsjøene. Terrenget i Busjødalen er mere variert enn ellers i området.

Merkerte små dalstrøk, mindre hauger og bratte skrenter er karakteristisk for dalen. Men i hovedtrekk stiger terrenget bratt opp fra dalbotn til Busjødalsrabbene og videre i slakere stigning mot Gjersjøhøa. Foruten Busjøen (846 m.o.h.) ligger tre mindre tjønn i dalen, Letjøna, Butjøna og Gubbengtjøna.

2.3. Klima.

Klimaet i Vingelen må karakteriseres som kontinentalt med kalde vintre og forholdsvis varme somre. De lokale klimavariasjonene må naturligvis bli store ettersom laveste punkt ligger i underkant av 500 m.o.h. mens høyeste ligger over 1200 m.o.h.

Det finnes ingen meteorologiske observasjonsstasjoner innenfor bygda.

For å få en pekepinn på de meteorologiske data har en valgt å vise tallene fra noen værstasjoner i nabobygdene.

Gjennomsnitttemperatureren i perioden 1931 - 1960.
(Det norske meteorologiske institutt).

Sted	m.o.h	jan.	feb.	mars	april	mai	juni		
Røros	628	- 11,2	- 9,8	- 6,4	- 0,7	5,0	9,4		
Tynset	483	- 12,8	- 10,6	- 6,1	0,4	5,8	10,2		
Alvdal	485	- 11,2	- 9,6	- 4,7	1,1	6,6	11,0		
Kvikne	550	- 8,8	- 7,3	- 4,4	- 0,1	5,5	9,5		

Sted:	m.o.h.	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	des.	året	
Røros	628	12,3	10,9	6,6	1,1	- 3,8	- 7,4	0,5	
Tynset	483	13,0	11,4	6,6	1,0	- 4,3	- 9,2	0,4	
Alvdal	485	13,7	12,1	7,4	1,7	- 3,7	- 7,6	1,4	
Kvikne	550	12,3	11,2	7,1	2,1	- 2,7	- 5,6	1,6	

Tabellen viser store temperaturvariasjoner gjennom året. Temperaturendringene skjer raskt om våren og høsten, mens det er stabil vintertemperatur i desember, januar og februar og sommertemperatur i juni, juli og august.

Vekstsesongens lengde (antall dager med gjennomsnittstemperatur høyere eller lik 6°C) ligger i de klimatisk gunstigste delene av området opp mot 160 dager.

Vingelen hører med til de mer nedførfattige deler av fylket. Årsnedbøren antas å ligge i gjennomsnitt opp mot 450 mm.

Rundt tre fjerdedeler av nedbøren faller i sommerhalvåret. Snødybden er derfor liten, men snøen ligger lenge utover våren.

Nedbørsforholdene i distriktet illustreres ved tabellen nedenfor.

Gjennomsnittlig nedbørmengde i mm pr. måned og år for perioden 1931 - 1960.
(Det norske meteorologiske institutt).

Sted:	m.o.h.	jan.	feb.	mars	april	mai	juni		
Røros	628	30	28	27	25	24	67		
Os	783	22	28	19	22	24	66		
Kvikne	550	31	30	28	22	30	62		
Alvdal	485	23	17	17	23	31	24		
Tynset	483	16	12	13	10	22	62		

Sted:	m.o.h.	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	des.	Året	
Røros	628	79	62	47	31	28	32	480	
Os	783	86	70	48	32	26	27	462	
Kvikne	550	77	69	57	37	32	30	517	
Alvdal	485	93	81	57	42	35	33	523	
Tynset	483	77	58	44	25	19	18	373	

2.4. Vegetasjon.

De dominerende treslag i området er furu og bjørk med noe innblanding av gran på de beste bonitetene.

I de høyereliggende områda er bjørka enerådende som treslag.

Vegetasjonsforholdene er svært varierte. Områdene på begge sider av Glåma - Forlotten, Stor-Eidet og Borkgrubbene dekkes av lav- og lyngrik furuskog. Disse områdene utgjør de magreste delene, men dekker bare en liten del av hele området som for en stor del dekkes av rikere og mer kravfulle vegetasjonstyp

Rik blandingsskog av furu og bjørk dekker ganske store arealer, særlig i liene fra Glåma og oppover til omkring 700 m.o.h. Bunnvegetasjonen domineres av blåbærlyng og småbregner.

Rik bjørkeskog er den vegetasjonstypen som dekker størstedelen av skogarealet innenfor området.

Blåbær, småbregner og høgstauder er karakterplanter for bunnvegetasjonen.

I sørhellingen av Kletten og Tangen når skoggrønsen opp til 1000 m.o.h. ellers ligger skoggrønsen jamt over fra 900 til 950 m.o.h.

Over tregrensene dominerer vegetasjonstypen blåbær - blålynghei og dvergbjørk - kreklinghei, stedvis finnes det også mere kravfulle heisamfunn.

Myrfrekvensene i området er relativt stor, særlig over skoggrønsen. Myrene viser stor variasjon med hensyn til dannelsesmåte og næringsinnhold. Det finnes både rismyr, fattigmyr, mellommyr, rikmyr og ekstremrikmyr. De rike myrtyperne dominerer i store deler av området.

2.5. Tekniske registreringer.

2.5.1. Offentlige veier.

Det går flere offentlige veier innen den delen av planområdet som ligger mellom Glåma og bygdebebyggelsen.

Riksvei 30. Fra Aaseng til Kleven	<u>7,7 km.</u>
Fylkesvei D 730. Halrøstveien	5,2 km.
" D 731. Løkkjebakken - Trøan	2,1 "
" D 732. Gammelveien - Nordvang	7,0 "
" D 733. Nyveien - Røset	12,6 "
" D 734. Rv. 30 - Åsgarasjen	<u>1,7 "</u>
<u>Fylkesveger i alt</u>	<u>28,6 km.</u>

2.5.2. Kommunale veier.

Kirken - Museet	0,4 km.
Over Åsen	0,8 "
Røset - Olaberget	1,3 "
Halrostveien - Sjøpelplassen	0,6 "
<u>Kommunale veier i alt</u>	<u>3,1 km.</u>

Riksvei 30 og Halrøstveien D 730 har fast dekke. På Nyveien D 733 skal det legges fast dekke fra Åsgarasjen til Sentrum i løpet av 1986. Resten av det offentlige veinettet har grusdekke av varierende kvalitet.

Det er foreslått at en del av fylkesveinettet skal overtas av kommunen i 1986 - 87.

2.5.3. Private bilveier.

Området er svært godt dekket med bilveier av jamt god standard. Veiene er åpen for alminnelig ferdsel mot betaling av bomavgift. Med unntak i spesielle tilfelle brøytes ikke veiene om vinteren.

Trøan - Trieggan - Langsetra - Butjønnbakken	16,3 km.
Busjødalsveien - Saubua	2,1 "
Langsetra rundt	2,1 "
Sidearmer til vollene Langsetra rundt	0,5 "
Skarvdalsveien	3,3 "
Sidearmer Langseterbrua - Rysäteråsen	0,7 "
Langseterveien - Lonsjølibrua	0,6 "
Trieggan - Brattegga - Tynsetgrensen	6,8 "
Sidearmer Trieggan - Brattegga - Tynsetgrensen	0,4 "
Bakkom - Eggveltrøa - Engsetvollen	4,1 "
Sidearmer til Livollen, Garsvollen og Sumundsvollen	2,8 "
Rabben - Nyhusengbakken	1,1 "
Rabben - Myrstadvollen	1,3 "
Fisktjøna - Kvannberget	5,8 "
Trieggan - Vangstrøvollen - Londalsvollene	8,0 "
Gamle Trøvollen - Tollefshauåvollen	2,2 "
Londalsveien - Tollefsvollen - Nestebyvollen - Storhaugvollen	1,8 "
Nygjelta - Kvannberget	2,9 "
Kvannberget - Bratthøvollen	9,1 "
Arm Storøya	0,6 "
Egga - Vingelsåsan. Nyveien	3,3 "
Gamle Åsanveien	2,6 "
Arm Aasgårdsvollen og Østeråsvollen	1,0 "
Gammelveien - Skytebanen - Vangsåsen	0,9 "
Kvennan - Bleien	0,9 "
Arm til Knaustårnet	0,8 "
Størrmyra fordyrkningslag	2,7 "
Båvollhaugan fordyrkningslag	4,1 "
<u>Private seter- og skogsbilveier i alt</u>	<u>97,1 km.</u>

Gårdsveier: 22,0 km.

Traktorveier: 45,0 km.

Stier og løyper.

Det finnes ingen stier som er spesielt oppmerket for turformål innenfor området. Det er likevel tilstrekkelig av fine stier etter tidligere tiders ferdsel av dyr og folk som egner seg meget godt til turgåing sommerstid. Vinterstid blir skiløyper kjørt opp med snøscooter i Vongsåsen og til Kletten og Hognaområdet.

Parkeringsplasser.

Ingen parkeringsplasser er opparbeidet spesielt med tanke på friluftslivet.

2.5.4. Høyspentledninger.

Det går flere høyspentledninger gjennom området. Fra Tynsetgrensen ved Aasenga går en linje i skoglia overfor Rv. 30 til Kleva. Videre kommer en linje over Glåma fra Eid, går gjennom Vingelsåsen - Brenna til Vingelen sentrum med arm østover til Olaberget, og herfra en arm til toppen av Knausen. I tillegg går det flere armer til de enkelte grender av bygden. I alt 32 km. med høyspentledninger. Alle bosteder har lavspentledninger fram til husene.

2.5.5. Gardsbruk.

I området er det totalt 100 gardsbruk, herav 82 bruk i drift med husdyr.

2.5.6. Bolighus - kårboliger.

Innen bygda er det ialt 28 eneboliger og 21 kårboliger.

2.5.7. Setrer.

Totalt har området 72 setrer, 2 fellesseteranlegg og 2 sauesettrer. 41 setrer er i drift med mjølkekyr, mens vollene på de fleste av de resterende beites/høstes.

Husene på 6 setervoller eies av utenbygds og benyttes som feriehytter.

2.5.8. Hytter

Pr. idag er det 69 hytter i planområdet. Av disse eies 48 av utenbygds og 21 av innenbygdsboende.

2.5.9. Jakt fiske - slåttebuer.

31 jakt - fiske - slåttebuer av varierende standard er registrert innenfor bygdens grenser.

2.5.1

Dyre
områ
De f
strø
Ette

De m
mark
72 s
økon
slut
milj
trad

Av i
42 l
nær

2.5.

Av i
kirk
lite

2.5.

Vin
mes

2.5

Av
ban
ove
Kve

2.5.10. Fornminner/kulturminner.

Dyregraver er de eldste faste anlegg en kjenner til som er skapt av mennesker i området. Det er ikke foretatt noen systematisk registrering av dyregravene. De fleste gravene inngår i tydelige fangstsystemer. Særlig er det mange i strøkene Seksmannsmoen - Hallrøsta og Berget - Trieggan - Båvolhaugan. Etter lov om kulturminnene er alle dyregravene fredet.

De mest fremtredende kulturminner er alle setervollene og rester etter de utallige markslåtter som finnes spredt over store deler av utmarksområdet. 41 av ialt 72 setervoller benyttes fortsatt i tradisjonell seterdrift. Men med dagens økonomiske- og tekniske utvikling i jordbruket må det forventes at stadig flere vil slutte å reise på setra om sommeren. Det blir derfor av stor kulturhistorisk og miljømessig betydning at seterhusene og miljøet omkring søkes bevart selv om den tradisjonelle seterdriften er, eller blir nedlagt.

Av ialt 73 slåttebuer og henimot 400 løer finnes det igjen pr. idag 9 buer og 42 løer. 8 buer og 20 løer er restaurert og resten skal tas i løpet av de nærmeste par årene.

2.5.11. Kultur og idrettsanlegg.

Av institusjoner og anlegg for kultur- og idrettsaktiviteter har vi følgende: kirke, skole og barnehage, Museum, bibliotek, samfunnshus, idrettsplass, liten hoppbakke, 5 0-kart og skytebane.

2.5.12. Vannforsyning.

Vingelen vassverk og Grønvoldalens vannverk er to private anlegg som dekker mesteparten av vannforsyningen i bygda.

2.5.13. Serviceanlegg.

Av servicetilbud finnes dagligvareforretning, innkjøpslag, post og banktjeneste i sentrum. Vingelsgaard Gjestegiveri med 12 sengeplasser er eneste overnattingstilbud på helårsbasis. Kvinnan Camping ligger nede ved Rv. 30 og har 82 sengeplasser.

3. JORDBRUK.

De naturgitte forholdene setter svært snevre grenser for valg av driftsform i jordbruket.

Gardene i bygda ligger mellom 490 og 820 m.o.h. Aasengårdene ligger på 490 m., Vingelsåsen på 600 m., Vingelsgarn, Røe og Sentrum mellom 650 - 750 m. og Øvre Nordvang er den høyest beliggende gården på 820 m.o.h.

Husdyrhold basert på grasdyrking er den helt dominerende næringsveien. I perioden fra 1950 frem til idag har antall bruk blitt redusert med 13 - fra 113 i 1950 til 100 bruk idag.

I samme tidsrom har antall bruk som driver med husdyr gått tilbake med 31 fra 113 i 1950 til 82 pr. idag.

3.1. Dyrket jord.

Arealberegningen utført på økonomisk kartverk viser at bygda har 10.335 da. full jord og 950 da dyrket beite.

Gardsbruk gruppert etter areal med dyrket jord.

Under 50 da.:	22
51 - 75 da.:	13
76 - 100 " :	13
101 - 125 " :	12
126 - 150 " :	19
151 - 175 " :	9
176 - 200 " :	7
over 200 " :	5

Ialt 100 bruk med 103 da. i gjennomsnitt

Gardbruk i drift med husdyr gruppert etter areal med dyrket jord.

Under 50 da.:	9
51 - 75 " :	10
76 - 100 " :	12
101 - 125 " :	12
126 - 150 " :	18
151 - 175 " :	9
176 - 200 " :	7
over 200 " :	5

82 garder med 118 da. i gjennomsnitt.

3.2. Husdyr.

Husdyrholdets situasjon vil i det alt vesentlige vise jordbrukets stilling her fjellbygda, husdyrløst jordbruk kan vanskelig betraktes som jordbruk i denne sammenheng.

3.2

Mjø
ku/
og
Fra

3.2

Anta
i s
12 t
Gjer
sau.

3.2.

Geita
drive
Det e
geita
anlec

3.2.4

Gris
sabb

3.2.5

Fra i
nærir
Etter
forme
opp p
med k

Pr. i

3.3.

Det d
innen
41 se
31 sel
Husen

3.4.

Det m
i 194
forst
Storn
I til
og sa
nabot

3.2.1. Storfehold.

Mjølkeproduksjonen drives idag på 68 bruk, 16 av disse driver med kombinasjon ku/sau. Iflg. landbrukskontorets opplysninger er dyretallet 925 mjølkekyr og 1219 ungdyr. I middel 13,2 mjølkekyr og 17,4 ungdyr pr. bruk. Fra 1975 har dyretallet steget med 39 mjølkekyr og 204 ungdyr.

3.2.2. Sauhold.

Antall bruk med sau har gått sterkt tilbake mens dyretallet er mer enn fordoblet i siste 10-årsperioden. Fra 750 vinterfora sauer i 1975 til 1675 idag. 12 bruk driver med rent sauhold og 16 bruk driver kombinasjon med ku/sau. Gjennomsnittsbuskapen er på kombinasjonsbruka 12,8 mjølkekyr og 39,8 vinterfora sau. De rene saubruka har 86,5 vinterfora sau i middel pr. bruk.

3.2.3. Geithold.

Geita har aldri hatt noen stor andel av husdyrholdet i Vingelen. Ingen bruk driver med geit idag. Den siste geita ble borte fra bygda for mange år siden. Det er ingen tegn i tiden som tyder på at det blir noen større interesse for geitehold i overskuelig fremtid heller. Det finnes ett godt utbygd fellesseter-anlegg i Busjødalen som har stått ubrukt i mange år.

3.2.4. Gris og høsehold.

Gris og høsehold er en praktisk talt ukjent driftsform i Vingelen. Det er liten sannsynlighet for at den vil få noen særlig betydning i fremtiden heller.

3.2.5. Pelsdyr.

Fra 1930-åra og utover en 25-årsperiode var pelsdyrhold en ganske betydelig næring i bygda. Vesentlig som attåtnæring på mindre gardsbruk. Etter å ha vært ute av bildet i en 30 års tid ser det ut for at denne driftsformen er på full fart oppover igjen. 11 interessenter har i det siste år startet opp på felles pelsdyrfarm på Hallrøsta. Området som er klargjort i samarbeid med kommunen har plass til ca. 2500 livdyr av rev.

Pr. idag er det ca. 900 livdyr av rev på farmen.

3.3. Seterdrift.

Det drives fortsatt et meget aktivt seterbruk i tradisjonell forstand innenfor området. Totalt har området 72 setrer, 2 fellessetre og 2 sauesetre. 41 setrer er i drift med mjølkekyr, mens vollene på de fleste av de andre 31 setrene høstes/beites. Husene på 6 av de 31 vollene eies av utenbygds og benyttes som feriehytter.

3.4. Havnelag/utmarksbeite.

Det nåværende havnelagsinndelingen ble fastsatt av Tolga Storskiftekommissjon i 1948 ved "Den endelige ordning for Vingelen sogn." Ordningen trådte i kraft først i 1954 ved underskriften fra samtlige havneberettigede i bygden. Storskiftekommissjonen inndelte bygda i 11 havnelag - 9 for storfe og 2 for sau. I tillegg har vi Magnilsjøsetrene havnelag, som er et havnelag for både storfe og sau. Storskiftekommissjonen inndelte også noen havnelag fra tilgrensende nabobygder havneområder innenfor Vingelen.

Et område på 5850 da ved Gråvola-kvolvet ble tildelt Gråvola-Asan-Lonsjølia havnelag på Tynset. Lonåsen fikk tildelt et område på 1625 da. i Skarvdalen. Langsfjellet havnelag fikk 8300 da ved Milskiftåsen/Hogna. Pauran havnelag fikk 1500 da i Olahaugen. Dessuten fikk Slåbakken havnelag rett til fellesbeite ned Røslia/Vangsåsen og Kverndalen på 3050 da. i området Tjønnaugan - Kottberg

Kverndalen havnelag er det eneste havnelag i Vingelen som har rett til havn utenfor bygdens grenser. Et lite område på 1000 da. av Tynsetgrunn ved Aasengårdene ble tillagt dette havnelaget. Det store flertall av gardsbruk har utmarksbeite som eneste beite for buskapen. 6 bruk med 75 mjølkekyr og 80 ungdyr har kulturbeite til deler av beitesesongen og 9 bruk med 150 mjølkekyr og 195 ungdyr har fulldyrket beite på 2 felleseteranlegg.

De 2 sauehavnelagene Bratthøa og Gjera/Busjødalen hadde et beitebelegg på henholdsvis 1689 og 2732 sauer. (1984).

3.5. Dyrkingsjord.

Utvidelse av jordveien har de senere år vesentlig foregått ved nydyrking av store arealer i setertraktene. Utenom gårdsbrukene er det iberegnet setervolle fordyrkingslag, fellesbeiter og annen oppdyrking, fulldyrket ialt 4.400 da. Dette er omlag 40% av all fulldyrket jord i bygda. Men det finnes enda igjen meget store arealer egnet for oppdyrking. Dyrkingsressursene er kartlagt med økonomisk kartverk som grunnlag.

Dyrket jord og dyrkingsjord fordeler seg slik på de enkelte havnelag:

Havnelag:	Oppdyrket areal i da.	Dyrkbart areal
Kverndalen	190	6.700
Åsan	90	2.750
Lia-Lonsjølia	920	7.350
Berget	360	2.950
Langsetra - Ryseteråsen	1415	5.050
Svartåsen	455	4.500
Ørvilldalen	230	4.850
Bøslia - Vangsåsen	725	8.350
Langsfjellet, innenfor Vingelen	15	335
	<u>4.400</u>	<u>42.835</u>

Da økonomiske kart mangler over et område i Vangsenga - Gjerbua - Busjødalen, har en ikke fått registrert mulige dyrkingsarealer her. Anslår en forsiktig at det finnes drøyt 2000 da. med dyrkbar jord i dette området, blir det ialt 45.000 da. med bra og lettdyrka dyrkingsjord i bygda.

Det blir selvsagt ikke aktuelt å dyrke mer enn en mindre del av dette arealet. For å gi et perspektiv på hvilke dyrkingsressurser bygda rår over, er 45.000 da med dyrkingsjord mer enn 4 ganger oppdyrket areal pr. idag.

Jord- og skogbruk representerer over 70% av sysselsettingen i bygda og det vil derfor være av avgjørende betydning for bosetting og folketall at næringen opprettholdes omlag på nåværende nivå.

Vingelen disponerer så store ressurser av jordbruksarealer; at det burde være et realistisk mål å bygge ut til 80 bærekraftige familiebruk og 15 støttebruk.

Vi antar at rasjonell drevet mjølkeproduksjon i fremtiden vil kreve at mjølkekyrene får gå på fulldyrket kulturbeite.

Vi har funnet det svært vanskelig å fastsette konkrete størrelser eller mål for de ulike brukstyper i fremtiden. Man etter vår vurdering må de ulike brukstyper ha minimum følgende arealgrunnlag:

1. Familiebruk som driver med storfe/sau må minst ha 150 da. dyrket jord og 50 da. kulturbeite.
2. Familiebruk som driver kombinasjon storfe/sau og pelsdyr, må ha 75 da. dyrket jord og 25 da. kulturbeite.
3. Støttebruk bør ha minst 50 da. fulldyrket jord og 15 da. beite.

Behovet for dyrkingsjord vil etter dette bli omlag 2400 da. til høsting av gras og 2600 da. til kulturbeite for mjølkekyr. Det planlagte oppdyrkingsarealet som står igjen på Størrmyra og Båvolhaugan er ikke medregnet i dyrkingsbehovet. Pr. idag står det igjen å dyrke ca. 650 da.

Behov for dyrkingsjord i de enkelte grender frem til 1995:

Grend:	Behov for jord til grashøsting i da.	Behov for jord til kulturbeite i da.	I alt:
Vingelsgarn - Sentrum	650	1200	1850
Røen	900	750	1650
Vingelsåsen - Skomakeråsen	550	500	1050
Østvangen - Grantævet	250	150	400
Åsengene	50	0	50
I alt	2400	2600	5000

3.5.1. Områder for fremtidig nydyrking.

Med de store ressurser av dyrkingsjord som bygda disponerer, ca. 45.000 da., gis det visse muligheter for valg av områder for den fremtidige nydyrking.

Ved utpeking av områder for nydyrking er følgende kriterier lagt til grunn:

1. Arealer med god barskog er begrenset, og fremtidige nydyrkingsarealer bør så langt råd er legges utenom denne, - slik at disse områdene beholdes for produksjon av skog.
2. Kortest mulig transportavstand mellom grenda og dyrkingsfeltet.
3. Konsentrert oppdyrking ved fordyrkingslag uavhengig av eierforholdene.
4. Områdets bruk som utmarksbeite tas i betraktning så eventuelle skadevirkninger på dette søkes unngått.

5. Dyrkingsjord i direkte tilknytting eller i rimelig nærhet av garder forbeholdes disse gardene

Områdets utstrekning har gjort det naturlig å dele bygda i 5 grender og vurdere dyrkingsområder tilliggende den enkelte grend.

1. Røen.

I de første 10 år er det registrert behov for omlag 900 da. dyrkingsjord i denne grenda. Foruten store arealer i setertraktene fordeler dyrkingsjorda i nærheten av bygda seg i disse områdene:

Olaberget: 375 da., Nygjelten - Røset: 800 da., Vesleseteråsen: 850 da., Midthaugen - Vangsåsen: 650 da., Brenna: 1600 da., Seteråsen - Ryan: 2000 da. og Møkkelbakkåsen: 400 da. I alt: 6.925 da.

Av de aktuelle områdene er det spesielt Olaberget og Talsjøhaugen som peker seg ut som godt egnet for oppdyrking i fordyrkingslag. I alt er det registrert 875 da. dyrkingsjord i dette området, - 375 da. i Olaberget og 500 da. i Talsjøhaugen.

I Midthaugen, Møkkelbakkåsen, på yttersiden av Livegen fra Nygjelten til Haugli og søndre del av Vesleseteråsen, er det områder med dyrkingsjord egnet for enkeltdyrking. I alt ca. 1000 da. Dyrkingsjorda i de bedre skogsområdene Brenna og Vangsåsen bør fortsatt drives som skogbruk.

2. Sentrum - Vingelsgarn - Nordatæ.

Behovet for dyrkingsjord i denne grenda er registrert til 650 da. I tillegg kommer de planlagte nydyrkingsarealene på Størmyra og Båvollhaugene på ca. 650 da. Grenda har ingen dyrkingsområder i direkte tilknytting til bruk.

Registrerte områder som kan være aktuelle for nydyrking:

Halrøsten: 450 da., Båvollhaugen: 500 da. og Lia: over 3000 da.
Halrøsten er bevokst med produktiv barskog og bør beholdes som sådan.

På Båvollhaugen er det startet opp med fordyrkingslag som har fulldyrket ca. 330 da. Ca. 330 da. til er planlagt oppdyrket. I samme område har Ulvåsrya fordyrkingslag dyrket opp 160 da. Det er samband med disse fordyrkingslagene muligheten for ytterligere utvidelse med ca. 500 da. På Lia ligger det svært store dyrkingsressurser. Ca. 3000 da. Størmyra fordyrkingslag har dyrket omlag 300 da. og tilsvarende areal er planlagt oppdyrket.

Området mellom Sjusjøen - Litjønna og spesielt området mellom Skarstjønnå - Movollen er godt egnet for anlegg av fordyrkingslag.

3. Vingelsåsen - Skomakeråsen.

Grenda har samlet behov for 550 da. dyrkingsjord. Det er registrert omlag 1000 da. dyrkingsjord i produktiv barskog, direkte tilknyttet - eller like nærheten av gardene. Grendas beliggenhet og store avstand fra dyrkingsjord på andre mindre produktive arealer gjør det rimelig med oppdyrking på den del av den gode skogsmarken i nærheten av brukene.

4. Østvangen - Grantevet.

I forhold til behovet har grenda meget store ressurser av dyrkingsjord i kort avstand fra gardene. Behovet er registrert til 200 da., mens egnet dyrkingsareal er på 875 da.

5. Aasengene.

Antatt behov for 50 da. dyrkingsjord som bør kunne dekkes ved oppdyrking av egnede arealer i nærheten av brukerne.

3.5.2. Områder for fellesettrer og ungdyrhavner.

I de aller fleste setertrakter finnes det store arealer som egner seg godt for anlegg av fellesettrer og ungdyrhavner. Mange enkeltsettrer har også muligheter for oppdyrking av beite i nærheten av vollen.

Etter vår vurdering er det enkelte områder som peker seg spesielt godt ut for anlegg av fellesettrer og ungdyrhavner, og vi vil derfor foreslå at disse områdene reserveres for dette:

1. Ørvilldalen - Kvannberget.

Området mellom Bratthøveien og fjellet, fra Vesleenget til Nygardsenga vil dekke behovet for kulturbeite for mjølkekyrene og eventuelt overflatedyrka havn for ungdyr, for alle brukerne i Roesgrenda.

Totalarealet for området er på ca. 2000 da., herav er 1700 da. dyrkbart.

2. Svartåsen.

Eggen mellom Lona - Londalsveien fra Trøvollen til Storrya vil være tilstrekkelig for anlegg av fellesbeite for mjølkekyrne innenfor Svartåsen havnelag. Arealet er på 750 da., herav er 450 da. dyrkbart. Området mellom Londalsveien - veien til Storhaugvollen - veien til Tollefvollen - Nøstebylvollen reserveres for ungdyrhavn. Areal ca. 450 da.

3. Lia - Lonsjølia.

Arealet mellom Bratteggbekken - Engsetvollen - Skartjønnbekken - Liveien - Størryra foreslås reservert for anlegg av felleseter. Arealet er på ialt 1200 da., herav er 900 da. dyrkbart.

Området fra Hauåvollen oppover mot Gråvola er også godt egnet for felleseter eller ungdyrhavn.

4. Langsetra.

Det er anlagt 2 fellesettrer innenfor havnelaget. 1 på Langsetra med ca. 300 da. og 1 i Ryseteråsen med ca. 200 da. oppdyrket jord. Ett fellesbeite på ca. 650 da. er under oppbygging til vår/hostbeite for sau i Gjerenga. Sørvestover fra nåværende felleseter er det områder som foreslås reservert for framtidig fellesbeite. I Veslevangen er det godt egnede arealer for ungdyrhavn.

Vingelsåsan.

Stykket mellom Stenenglia - Åsgårdsvollen vil dekke behovet for kulturbeite og ungdyrhavn for besetningene i Åsan havnelag.

3.6. Områder for pelsdyr.

Et område på ca. 22 da. i Gjeldalen, Persgråva og Hauågråva vil etter nødvendige bakkeplanning og graving av gjennomløp for bekken fra Djuptjønnen egne seg brukbart for en mindre fellesfarm. Deler av arealet er oppdyrket.

Noe lenger mot sør ligger Garsgråva og Jordgråva som også kan være aktuell for en mindre farm. Arealet er på ca. 20 da. og oppdyrket i sin helhet. Det bør også gis muligheten for å anlegge enkeltfarmer for gardsbruk som har egnede arealer i nærheten av bruket.

4. SKOGBRUK.

Etter vanlig målestokk er Vingelen ingen skogsbygd. De klimatiske forholdene like under fjellbandet setter sterke grenser for skogens produksjonsevne. Som næringsfaktor er derfor skogen naturlig nok av langt mindre betydning enn jordbruket. Den har nærmest vært betraktet som en reserve, hvor det etter behov kunne hentes noen ekstra kroner.

For den enkelte gårdbruker har skogen først og fremst dekket behovet for tømmer og ved til eget behov. Likevel har det i enkelte perioder vært til dels stor aktivitet i skogen med avvirkning av furusviller og bjørkevirke for salg.

Salg av ved like etter krigen og frem til 1960-årene var ikke av uvesentlig betydning for mange. I en kort periode i 60-årene ble det hogd mye bjørk til sponplatefabrikken på Røros. Desverre benytter ikke denne fabrikken bjørk i plateproduksjonen lenger.

I dag er det stort sett bare vanlig skurtømmer og massevirke som avvikles for salg.

4.1. Arealgrunnlag.

22.000 da. av arealet innenfor planområdet er ren barskog, 9.500 da. er blandingsskog av bjørk og furu og 107.600 da. er bjørkeskog. I tillegg er det 22.500 da. myr under skoggrensen. Bygda eier også 3.825 da. med ren furuskog på østsida av Glåma. 2225 da. av dette skogområdet eies av bruk som ligger innenfor planområdet.

4.2. Eiendomsforhold - bruksstruktur.

Fra gammelt av har skogen vært sameie mellom de enkelte grender. Skogområdene ble i løpet av 125 år, fra 1795 til 1918, utskiftet og teigdelt ved 6 forskjellige skogdelinger.

Barskogområdene ble utskiftet mellom de 42 daværende bruk i 1795 - 96. Hvert bruk fikk i gjennomsnitt ca. 1000 da.

Mesteparten av bjørkeskogsarealene ble utskiftet til eneeie i årene 1850 - 70. Det som sto igjen av bjørkeskogen ble utskiftet ved to mindre utskiftingsforretninger i første del av vårt århundre. De 60 gårdsbrukene som deltok i disse bjørkeskogdelingene fikk i gjennomsnitt tildelt godt og vel 2000 da. med bjørkeskog hver.

Skogarealene er sterkt oppsplittet i teiger, barskogen i ca. 270(+ skogen øst for Glåma), og bjørkeskogen i over 400. Det sier seg selv at denne omfattende teigblandingen er en kraftig hemsko for utnyttning av skogen. Det foreligger derfor et klart behov for jordskifte.

All skog innenfor planområdet er på private hender. Størsteparten av gårdsbrukene i Vingelen. Ca. 10.500 da. - eller omlag 6,5% av skogen eies av utenbygds i det vesentlige av utflytta Vingelsinger.

4.3. Stående kubikkmasse og tilvekst.

Da en mangler det nødvendige grunnlagsmaterialet for kubikkmasse og tilvekst disse størrelsene anslåes etter beste skjønn.

Barskogen: Stående kubikkmasse:	ca. 225.000 m ³
Tilvekst:	" 5.000 m ³
Bjørkeskogen: Stående kubikkmasse:	ca. 400.000 m ³
Tilvekst:	" 7.000 m ³

4.4. Avvirkning.

Den årlige avvirkningen i barskogen for salg har de siste årene ligget på ca. 2000 - 2500 m³ tømmer, utenom dette kommer tømmerforbruket til egne materialer. Dette anslåes til ca. 500 m³ pr. år.

Avvirket bjørkevirke for salg er svært beskjedent - 100 - 200 m³ pr. år. Vedforbruket til egen oppvarming er omlag 500 m³ pr. år.

4.5. Utviklingsmuligheter.

Selv om skogen har liten betydning som inntektskilde i forhold til jordbruket mener en det er viktig, både for bygda og samfunnet ellers at denne fornybare ressurs utnyttes bedre. På lengre sikt må skogproduksjonen økes ved bedre skogsskjøtsel og skifting av treslag på dertil egnede arealer.

Som ethvert annet tiltak på garden må skogen ses i sammenheng med eierens totale målsetting og innordnes i en plan som omfatter både jord- og skogbruket.

For å kunne oppnå en optimal skogproduksjon bør følgende tiltak søkes gjennomført:

1. For å fremskaffe de nødvendige data over skogressursene i bygda og utarbeidet planer for den fremtidige skogsskjøtsel, bør det utføres felles takst over alle skogeiendommer.
2. Det årlige hogstkvantum i barskogen økes til minimum 5000 m³ i første 10-årsperiode.
3. Bedre avsetningsmuligheter for bjørkevirke.
4. Skogreisingsplan.
5. Utbygging av nødvendige veier.

4.6. Takst - driftsplan.

I samband med det pågående Nord-Østerdalsprosjektet har Glommen skogeiernes planer om å foreta områdetakst i Vingelen. Takseringsarbeidet er tenkt påbegynt i 1986 og gjøres ferdig i 1987.

Det er å håpe på at flest mulig benytter seg av denne muligheten til å få utarbeidet driftsplan for sin eiendom.

For å få takst over hele området må de skogeierne som representerer minst 80% av skogarealet tegne avtale om driftsplan. Til driftsplanen vil interessentene få dekket omkring 60% av kostnadene med statsbidrag.

4.7. Økning av avvirkingen i barskogen.

Tradisjonelt har skogen gjennom flere generasjoner vært betraktet som en reserve, hvor det kun skulle drives når det ble økonomisk nødvendig. Dette har ført til en svært unormal hogstklassefordeling med en stor overvekt av gammel skog i hogstklasse V. Det er derfor i første rekke viktig at mest mulig av gammelskogen avvirkes i løpet av forholdsvis kort tid. Hvor høgt en skal sette det årlige hogstkvantumet er vanskelig på grunn av usikre tall for tilvekst og stående kubikkmasse. For å utvise en viss forsiktighet vil en foreslå en økning til ca. 5000 m³ pr. år i første 10-årsperiode.

Den forestående områdetaksten vil gi et mye bedre grunnlag for å fastsette det riktige hogstkvantum for fremtiden.

4.8. Avsetningsmuligheter for bjørkevirke.

Bygda disponerer meget store ressurser av bjørkeskog, den stående kubikkmasse er anslått til ca. 400.000 m³ og en årlig tilvekst på ca. 7000 m³. For disse ressursene finnes det knapt reelle avsetningsmuligheter idag, og som derfor for en stor del står og råtner på rot. Utenom ved til eget bruk er det et svært begrenset marked for salg av bjørkevirke til oppvarming. Til sponplateproduksjonen er det muligheter å levere bjørk så lenge det dreier seg om små kvanta. Ved forsøk på større leveranser vil det bli kvoterreguleringer.

Det ser ut for at det idag bare er bygging av fjernvarmeanlegg med flisfyring i kommunale tettsteder som kan gi avsetningsmuligheter som monner noe for de store lauvskogsressursene. Foruten at et fjernvarmeanlegg vil sikre avsetning av en fornybar ressurs, vil det så gi større sysselsetting og større økonomisk sirkulasjonseffekt i lokalsamfunnet.

4.9. Plan for skogreising.

Det er tidligere utarbeidet et forslag til skogreisingsplan for Vingrølen. Planen ble utarbeidet i 1958 og omfattet to felt.

Brøttbekkklia sørover fra Eggen på ca. 4000 da. og ett område i Røslia på ca. 200 da. Planen er i svært liten utstrekning fulgt opp, det er bare mindre arealer som er tilplantet.

På lengre sikt vil det være av stor betydning for bygden å få satt fart i skogreisingen igjen.

Følgende områder er etter en samlet vurdering funnet godt egnet for skogreising og bør medtas i skogreisingsplan:

1. Brøttbekkklia - Slåttålia - Bjørkhaugen - Knappåsen.

Areal beregnet for skogreising er anslått til 8000 da., beliggende mellom 660 m.o.h. og opp til noe over 800 m. på de mest gunstige steder. Planen vil berøre 39 grunneiere.

2. Røslia.

Området ligger på oversiden av Røsliveien fra Lienget til Olaberget. Areal beregnet for skogreising er 1000 da. beliggende mellom 730 - 800 m.o.h. Planen vil berøre 21 grunneiere.

3. Tjønnhaugan.

Området ligger mellom den gamle og nye Vingelsveien. Høyden over havet fra 700 til 760 m. Areal beregnet for skogreising 1900 da. Planen vil ialt berøre 33 grunneiere.

4. Vangsåsen.

Området ligger rundt Vangsåsen i en høyde fra 720 - 800 m.o.h. Arealet beregnet for skogreising 1900 da. Planen vil berøre 15 grunneiere.

5. Vesle seteråsen.

Området er på 300 da. og beliggende mellom 740 til 760 m.o.h. Planen vil berøre 7 grunneiere.

6. Skarvdalen - Lanseterlia.

Området er på 2700 da. og beliggende mellom 700 til 800 m. o.h. Planen vil berøre 26 grunneiere.

De foreslåtte skogreisingsfeltene vil ialt omfatte:

1. Brattbekklia - Knappåsen	8000 da.
2. Føslia	1000 "
3. Tjønnhaugan	1900 "
4. Vangsåsen	1900 "
5. Vesle seteråsen	300 "
6. Langsetra	<u>2700 "</u>

I alt 15800 da.

Omkostningsoverslag:

Regner en med 225 planter pr. da. med en pris pr. utsatt plante på kr. 1,50 og at det foretas markberedning før planting, vil det etter dagens kostnadsnivå bli følgende:

Planting: kr. 1,50 x 225 x 15800	= kr. 5.332.500,-
Markberedning: kr. 75,- x 15.800	= " <u>1.185.000,-</u>
I alt	<u>kr. 6.517.500,-</u>

I tillegg vil en anslå at nødvendige etterarbeider på plantefeltene vil komme på ca. kr. 75,- pr. da. I alt kr. 1.185.000,-

De samlede omkostninger for gjennomføring av planen vil etter dette bli ialt kr. 7.702.500,-.

Etter gjeldende regler vil staten dekke 65% eller kr. 5.006.625,- og kommunen 25% eller kr. 1.925.625,-. Resten kr. 770.250,- må dekkes av grunneierne.

Gjenn

Det fi
for b
Det b
Det å
pr. å
Det v

4.10.

Drift
utove
og no

For c

1. O
t
t2. I
B
m
t3. L
t4. I
v

5. I

4.1

De
pro
bjø

Gjennomføringstid.

Det forutsettes at det innen rimelig tid finnes en løsning på avsetningsproblemet for bjørkevirke.

Det bør settes som mål at planen gjennomføres i løpet av 30 år.

Det årlige skogreisingsareal blir da på ca. 525 da., eller omlag 120.000 planter pr. år.

Det vil bli nødvendig med en fast kulturgjeng på 5 - 6 stykker.

4.10. Veibehov.

Driftsforholdene er gjennomgående gode over hele området. I barskogen er det utover det eksisterende veinett i hovedsak behov for bygging av enkle traktorveier og noen flere velteplasser langsmed de offentlige veiene.

For de nærmeste årene kan en i grove trekk skissere opp følgende veibehov:

1. Området Bjørkhaugen - Sattålia - Brøttbekklia har behov for 5 km. med nye traktorveier. I tillegg kan det foretas utbedring på deler av de eldre traktorveiene Egga - Bleien, Høstvollen - Sattan og Bleien - Satta.
2. I Brenna - Vingelsåsen er det påkrevet å utbedre den gamle veien Idrettsplassen - Brenna - Seksmannsmoen. Velteplassen ved Møkkelbekkøya bør utvides. I forbindelse med utbedringen av Nyveien bør det anlegges velteplasser med tilhørende traktorveier på strekningen Åsgarasjen - Østerås.
3. Langsmed Rv. 30 på strekningen fra Vingelsås - Veikrysset til Kleven, er det behov for 2 - 3 skikkelige velteplasser. I området forøvrig kan det ellers være nødvendig med noen mindre traktorveistubber.
4. Den eksisterende traktorveien i Vangsåsen, fra skytebanen og østover til Veslesæteråmyran, bør utbedres og forlenges med ca. 500 m.
5. I bjørkeskogen vil det i første omgang være aktuelt å bygge traktorvei fra Båvolhaugen til Båvollan og midtveis fra Røset til Olaberget.

4.11. Skog - nydyrking.

De forholdsvis små arealene med barskog i bygda bør søkes forbeholdt skogproduksjon, og at den fremtidige nydyrkingen legges først og fremst til bjørkeskogen.

5. VILT.

Selv om våre viltarter lever under harde klimatiske forhold, har den næringsrike berggrunnen og de varierte vegetasjonsforholdene lagt grunnlaget for en artsrik og tallrik dyrebestand.

BESKRIVELSE AV DYRELIVET:

Alle våre fire viltlevende hjortedyrarter forefinnes i faste bestander innenfor området.

5.1. Hjortedyr.5.1.1. Elg.

Et elggevir funnet under oppdyrking av en myr på Gransletten viser at det er meget lenge siden den første elgen ruslet omkring i bygda. Geviret er meget godt bevart og er et typisk fjølhorn som er radiologisk datert vil å være 7900 år gammelt. Det store antall dyregraver viser at det også må ha vært mye elg på våre trakter for flere hundre år sideg - i tiden før skytevåpen ble vanlig tatt i bruk.

I de siste 30 - 40 rene har elgbestanden tatt seg kraftig opp. Ikke i manns minne har vi hatt maken til den nåværende bestand, verken i tetthet eller utbredelse.

Frem til 1940 var det svært lite elg i bygda. I årene like før krigen, fra 1936 til 1939 ble det felt 3 - 4 dyr pr. år.

Totalfredning under krigsårene førte til en markert oppgang, men en alt for sterk beskatning i de første fredsårene førte igjen til en kraftig bestandsnedgang.

I de fire årene 1945 - 48 ble det i alt felt 45 elger, mens det i 1949 ikke ble skutt en eneste elg, og i årene 1950 - 55 ble det felt 33 elger, eller på disse 6 årene bare 5 - 6 dyr pr. år.

Fra 1955 til 1972 ser det ut til at bestanden har vært noenlunde stabil med 5 - 12 felte elger pr. år. I årene fra 1973 har stammen hatt en voldsom økning og toppen ble nådd i 1981 med 68 felte elger.

Under sommertiden finnes elgen noenlunde jamt utbredt i alle skogkledte områder. Det synes vanskelig å peke ut noen enkelte spesielle viktige oppholdssteder innenfor området.

På førjulsvinteren trekker elgen som har sommertilhold i den høyereliggende bjørkeskogen over mot barskogområdene i Glåmas dalføre.

Barskogsområdet er foruten en viktig helårsbiotop for elger av meget stor betydning som vinteroppholdsområde for elgstammen.

5.1.

Det
som
I vi
det
Ole
1792Uto
i FoSame
10.0
reir
ble
at v
frecDet
tamVint
i 19
til
søkeInn
I 19
De

5.1

Hjo
Vint
åre
Tjor
omrHjo
tilUt
av
ser
den

5.1.2. Villrein.

Det har i uminnelige tider vært villrein i våre fjellområder. Dyregravene som ligger mellom Trøombrua og Steinbekken i Bratthødalen vitner om dette. I vitneforklaringer for Høyfjellskommisjonen uttaler flere Vingelsgubber at det var vanlig å treffe på villreinflokker omkring Gjersjøen i 1850-årene. Ole K. Perssvingelen uttaler bl.a. at hans far Knut Rasmussen, som var født i 1792 hvert år brukte å skyte villrein.

Utover 1800-tallet har samene i flere perioder forsøkt seg med tamreindrift i Forelhognaområdet, som Vingelsfjellene er en del av.

Samene oppholdt seg i traktene til ca. år 1900. Omkring 1890 var det over 10.000 tamrein i området, tallet ble fra da av sterkt redusert ved at reinerne ble dømt til å flytte ut av området. Tamreindrift i Forelhognaområdet ble forbudt ved kongelig resolusjon av 4. mai 1901. Det er ikke dokumentert at villreinen noen gang har vært utryddet i Forelhogna. Villreinen i området var freda i tidsrommet 1919 - 1955.

Det er uklart om den nåværende stammen er etterkommere etter igjengående tamrein, eller fra innvandrede villrein fra andre villreinområder.

Vinterbestanden i Forelhogna steg moderat fra vel 600 dyr i 1966 til 1000 i 1973. Den økte så sterkt til 1700 dyr i 1975, gikk deretter nedover igjen til 1200 dyr i 1980, har siden steget til ca. 1850 dyr i 84/85. Vinterstammen søkes nå stabilisert på ca. 1700 dyr fram til 1988.

Innenfor vårt område har det vært sammenhengende jakt på denne stammen fra 1960. I 1960 ble det gitt 10 fellingstillatelser mens det i 1975 ble gitt 109. De to siste årene har det vært henimot 100 tillatelser.

5.1.3. Hjort.

Hjort er en forholdsvis ny viltart på våre trakter. Den første ble observert i Vingelen i 1928. Fram til 1950 var det bare enkelte streifdyr, men fra 1950-årene etablerte det seg en fast stamme i området Bjørkvilåsen - Vingelsåsen - Tjønnhaugan. Hjorten spredte seg etter hvert over hele vårt skogklede område, og etter hvert også til andre bygder i Nord-Østerdal.

Hjortejakt ble tillatt for første gang i året 1956. Siden har antall fellingstillatelser variert fra 3 til 8 pr. år.

Ut fra fellesstatistikken kan en anta at hjortestammen var størst på midten av 60-årene. Det ble felt 5 hjorter på vårt område i 1967. Etter 1967 ser det ut til at stammen har gått kraftig tilbake. Det er nå fem år siden den siste hjorten ble felt i 1979.

5.1.4. Rådyr.

Rådyret ble også observert for første gang i Vingelen i 1928. Det er grunn til å tro at rådyrbestanden økte jevnt og trutt fram mot midten av 50-årene. Og i de påfølgende år en relativt brukbar bestand mot en topp i 1964.

Høsten 1964 ble det felt 14 rådyr på vårt område. Dette er det største antall som noengang er skutt siden rådyrjakt ble tillatt. Harde vintre med mye snø og kulde i midten og siste del av 60-årene reduserte stammen betraktelig. Fra 1970 og utover tok stammen seg etter hvert oppover igjen mot en ny topp i 1979.

Det ble åpnet adgang til rådyrjakt for første gang i 1953. Antall fellings-tillatelser har stort sett variert fra 10 til 25 dyr pr. år.

Fellingsstatistikken viser jamt over 3 - 4 skutte dyr pr. år. Med unntak av de to årene 1964 og 1980, da det henholdsvis ble skutt 14 og 10 dyr.

5.2. Store rovdyr.

Av de 4 store rovdyrartene bjørn, ulv, gjerv og gaupe er det ingen som har fast tilhold i området. Jerv og gaupe kan nok streife gjennom deler av området vinterstid.

5.3. Mindre rovdyr.

5.3.1. Rødrev.

Bestanden av rødrev har stort sett fullt svingningene i smånagerbestanden. Imidlertid har vel vår tids levestandard lagt grunnlag for en høyere revestamme enn den var før krigen. Den verdifulle pelsen i 1920 - 30 årene førte også til at det i den tiden var et mye sterkere jakttrykk som holdt besta på et lavere nivå enn i 1950-årene og utover. Det kan innskytes at jaktsameien i årene like før 1940 solgte jaktkort for revejakt som kostet kr. 2,- uten hund og kr. 5,- med hund. Prisen for å gå på elgjakt uten hund kostet også kr. 2,-.

Revskabben som begynte å komme i slutten av 70-årene slo til for fullt i begynnelsen av dette ti-året og revbestanden har derfor vært på et lavmål de siste 3 - 4 årene.

5.3.2. Fjellrev.

Før 1914 fantes det en liten bestand av fjellrev i fjellene våre. I årene like før ble det gravet ut to fjellrevhi, ett ved Gjersjøen og ett ved Ravallslette. Den siste fjellreven i Vingelen var antagelig den som ble skutt på Kampan i 1914.

5.3.3. Mår.

Det har vært en fast liten bestand av mår i lengre tid i barskogområdene. Bestanden har økt ifra midten av 70-tallet og har nå spredd seg utover helt opp til snaufjellet.

Måren er en effektiv småviltjeger som det burde drives en intensiv jakt etter.

5.3.4. Mink.

Minken spredte seg utover i våre vassdrag i årene like før og under krigen. Bestanden synes å ha økt fram til 50-årene, i tilbakegang de påfølgende år til en lavere bestand, som har holdt seg noenlunde uforandret frem til våre dager.

Da bestanden var på det høyeste ble omtrent alle bekker og elver i en periode rensket tom for kjøe.

5.3.5. Oter.

Tidligere var oteren en vanlig gjest i våre vassdrag, men den er nå desverre helt forsvunnet fra våre trakter.

5.4. Hare.

Hare er den småviltart som viser de største bestandssvingningene. Fra et riktig toppår direkte til et bunnivå året etter.

Nesten hele planområdet utgjør leveområder for haren. Men det er klart at de beste biotoper finnes i småkuppert terreng med fleraldret lauv- og blandingskog.

Det har de siste 4 årene vært en voldsom økning i harebestanden, og det er vel tvilsomt om den noengang tidligere har vært høyere enn idag.

Bygdens jegere har ned gjennom alle tider vist liten interesse for harejakt. Det kan vel sies at den er den jaktbare viltart som har vært dårligst ytnyttet av bygdafolket.

Siden 1949 har bygden vært inndelt i 4 - 8 jaktfelt og bortleid til utenbygds jegere. Jaktutbytte har variert fra 50 - 150 harer pr. år.

5.5. Grevling.

Vi har en liten fast bestand av grevling som har holdt seg uforandret gjennom mange år.

5.6. Bever.

Beveren er en ny dyreart som i de siste årene har begynt å vise seg på våre områder. Spor tegn er funnet ved Kvinnan og i Busjødalen.

5.7. Fugler.

5.7.1. Storfugl.

Fra århundreskiftet og fram til krigen var det en meget bra og jevn bestand med storfugl. Vi fikk en markert nedgang i krigsårene og bestanden har siden holdt seg på et lavmål helt frem til våre dager. De siste årene har vi imidlertid hatt en tudelig oppgang i storfuglbestanden. En må vil kanskje helt tilbake til årene før krigen for å finne en tilsvarende bestand som den vi har idag.

Storfuglens utbredelse i planområdet er i hovedsak knyttet til furuskogen. De viktigste storfuglbiotopene finnes i områdene: Bjørkvilåsen - Sättålia, Brenna, Høyåsen og Skomakeråsen.

Det er registrert spillplasser for storfugl ved Østre Movollen, Skarvdalmoan, Bleien, Åssaga, Brøttbekklia, Brenna og Slettmoen. Bare noen få av disse har vært i bruk i de senere år.

5.7.2. Orrfugl.

Utviklingen av orrfuglbestanden har i store trekk fulgt samme mønster som for storfuglen.

Den store nedgangen kom antagelig noen år senere, og bestanden har vel tross alt holdt seg oppe på et noe høyere nivå. Selv om bestanden fortsatt er beskjedent er det også for orrfuglen registrert en markert oppgang de siste årene. Orrfuglen foretrekker i motsetning til storfuglen mer åpent lende, glissen blandingsskog eller ren lauvskog. Orrfuglens beste biotoper finnes derfor spredt over et mye større areal i de høyereliggende områder. Langsetra - Rysäteråsen, Svartåsen, Kvannberget, Berget, Lia-Lonsjølia, Bjørkhaugan, Tjønnhaugan og Vangsåsen. I de samme områder er det også registrert spillplasser som enda er mer eller mindre i bruk.

5.7.3. Ryper.

Rypene har unngått den langvarige bestandnedgangen som har rammet skogsfuglen. Etter det eldre jegere forteller var det nok i enkelte toppår før krigen mer rype enn i ett toppår i våre dager. Men sett over flere år er nok lirypebestanden omtrent på samme nivå idag som i første halvdel av dette århundret. Skarven har nok derimot gått kraftig tilbake de siste 25 årene.

Lirypa er knyttet til bjørkeregionen og nedre del av vierbeltet. Fjellrypa går gjennomgående høyere til fjells enn lirypa. Den treffes oftest i øvre vierregionen og hvor den har sitt rugeområde. Den søker om høsten opp til de høyeste toppene som er fjellrypas typiske tilholdssted utover høsten inntil snøen tvinger den ned til bjørkeskogsgrensen.

Så og si alle bjørkeskogstrekninger innenfor planområdet må betegnes som gode og til dels meget gode lirypeområder. Bratthøa, Eventjøna, Kampen, Gjersjøhaa - Rundhøa og Storbekkhøa er de viktigste biotopene for fjellrypa.

5.7.4. Jerpe.

Jerpe som er den minste av skogshønsene finnes også, men denne arten opptrer relativt skjeldent.

Jerpebestanden er meget konsentrert i forsengkninger i terrenget hvor det er frisk fuktighet. Biotopen har et stort innslag av lauv, framfor alt bjørk og or. Jerpebiotopen finner i Brøttbekklia og i vesthelningen av Skomakeråsen.

5.7.5. Ringdue.

Ringdua har vært i ekspansjon i de siste årene. Den har nå spredt seg utover i alle våre skogstrekninger. Selv om den først og fremst er knyttet til gran eller blandingsskog finnes den også i lauv- eller furuskog. Den er spesielt vanlig i utkanten av skogen mot dyrket mark.

5.7.6. Rovfugler og ugler.

Kongeørn hekker nå jevnlig i området. To reder er funnet.

Fjellvåk hekker spredt over hele området i smånagerår.

Spurvauk hekker spredt i barskogen.

Hønehauk hekker i barskogen.

Myhauk hekker ikke, men er observert ved Bjønntjønnan.

Jaktfalk ses regelmessig i høyfjell, hekker muligens.

Tårnfalk hekker spredt i fjellet i smånagerår.

Dvergfalk hekker i de skogkledte områdene.

Hubro hekker ikke, men er observert.

Snøugle er observert ett par ganger i Hognaområdet.

Haukugle hekker regelmessig i setertraktene i smånagerår.

Hornugle hekker skjelden.

Jordugle hekker regelmessig i smånagerår.

Kattugle er observert, men hekker ikke.

Spurvugle hekker sjelden.

5.7.7. Storkefugler, andefugler, vadere, lom og trane.

Hegre hekker ved Øvre Tallsjøen. Observeres daglig ved Lona og andre vann i fjellet.

Trane hekker flere steder, bl.a. ved Lona, Øvre Tallsjøen og Knappåstjønnan.

Av ender som trekker vanlig kan nevnes:

Stokkand, bergand, krikkand, toppand og kvinand. Toppand og stokkand er de vanligste. Stjertand, bergand, havelle, svartand, sjøorre, laksand og siland er også observert. Trolig hekker flere av disse i området.

Storlom hekker i de store høyfjellsvannene. Smålom forefinnes trolig.

Andre vadere som er observert og for manges del ganske vanlig i området er:

storspove, småspove, rugde, dobbeltbekkasin, enkeltbekkasin, svømmesnipe, myrsnipe, brushane, strandsnipe, grønstilk, rødstilk, glutsnipe, heilo, sandlo, boltit, skogsnipe, temmicksnipe, vipe og fjelljo.

Våtmarksområder av spesiell betydning for ande- og vadefugler kan nevnes:

Bjønntjønnen, Øvre Tallsjøen - Olafloen, Ravalslettet - Eventjønnen, Koversjøen og Knappåstjønnen.

5.7.8. Måkefugler.

Måker og ravn er to fuglearter som i tiden etter krigen har vist å kunne dra nytte av vår stigende levestandard. Bestanden har utvilsomt vært økende, og særlig kråke har tatt nye områder i bruk. Den har nå fast tilhold i alle setertrakter og ikke så skjelden i snaufjellet også.

5.8. Områdets viltforvaltning og brukerverdi.

Jakt og fangst la grunnlaget for de første menneskers bosetting i bygda, og har siden vært en av hovednervene i eksistensgrunnlaget langt inn i vår tid. Selv om jakten ikke er livsnødvendig lenger, har den en meget stor betydning som fritidsbeskjeftigelse og en ikke ubetydelig tilleggsinntekt for landbruksnæringen.

Vingelsingene så tidlig nødvendigheten av en felles forvaltning av sine utmarksarealer. Allerede først på dette århundre drev enkelte havnelag utleie av småviltjakten. I 1911 ble det første jaktsameiet organisert av rettighetshaverne på Røe. Det er uklart hvor lenge dette fellesskapet varte, men antagelig gikk det i oppløsning etter få år.

Imidlertid ble det i 1935 - 36 dannet 2 grunneierlag. Vingelen jaktsameie og Røes jaktlag.

All jakt innenfor bygda har inntil 1976 vært forvaltet av disse to grunneierorganisasjonene. De to lagene gikk i 1976 sammen og stiftet Vingelen utmarkslag og jaktforvaltningen ble fra da overlatt til utmarkslagene.

Småviltjakt.

5.8.1. Rype:

Området er inndelt i 12 felter for rypejakt.

1. Bratthøa	24.800 da.	Herav	24.800 da.	fjell
2. Sletthøa	16.600 da.	Herav	15.600 da.	fjell
3. Tangen	25.000 da.	Herav	14.500 da.	fjell
4. Bjørnåsfjellet	18.200 da.	Herav	13.600 da.	fjell
5. Båvola	43.000 da.	Herav	7.500 da.	fjell
6. Svartåsfjellet	19.600 da.	Herav	9.100 da.	fjell
7. Kletten	23.600 da.	Herav	6.000 da.	fjell
8. Nønsvola	36.800 da.	Herav	4.500 da.	fjell
9. Gjersjøhøa	14.700 da.	Herav	14.700 da.	fjell
10. Busjødalsrabbene	12.400 da.	Herav	5.000 da.	fjell
11. N. Gjersjøhøa	17.300 da.	Herav	17.300 da.	fjell
12. Grårabben	42.400 da.	Herav	29.900 da.	fjell

Feltene 1 - 9 utleies til utenbygds jegere på 5-års kontrakter.

Feltene 10 - 12 er forbeholdt bygdefolket. Dessuten gis utflytta Vingelsinger anledning til å kjøpe kort, i tillegg selges et begrenset antall kort (5) til utenbygds jegere.

Fangststatistikken for rypejakten er mangelfull for årene før 1976. I årene siden har jegerne rapportert følgende fangstutbytte:

1976	1160 ryper	1981	820 ryper
1977	1050 "	1982	520 "
1978	1170 "	1983	1025 "
1979	640 "	1984	935 "
1980	635 "		

Det økonomiske utbytte for grunneierne har naturlig nok økt fra 1936 og fram til idag. I 1936 ble rypefeltene bortleid for kr. 250,- - kr. 300,- pr. felt/år. Kortprisen for innenbygds jegere var kr. 2,- for jegere uten hund og kr. 5,- for jegere med hund.

I femårsperioden 1976 - 1980 var inntektene for de bortleide rypefeltene kr. 49.500,- pr. år. I inneværende femårsperiode er feltene bortleid for kr. 70.000,- pr. år.

5.8.2. Hare.

Den første utleie av harejakt til utenbygds jegere fant sted i 1949. Siden har det vært sammenhengende utleie av et noe varierende antall felt pr. år. Fra starten av utmarkslaget i 1976 har utmarkslagets område vært inndelt i 8 bortleide felt.

1. Lonsjølia. 2. Langsetra 3. Svartåsen. 4. Kletten. 5. Ørvilldalen.
6. Vingelssetra, 7. Åsan. og 8. Vangsåsen.

Fra 1976 har jegerne rapportert om følgende fangstutbytte:

1976: 62 harer	1980: 60 harer
1977: 93 harer	1981: 85 harer
1978: 75 harer	1982: 75 harer
1979: 50 harer	1983: 85 harer
	1984: 150 harer

I 1949 var utleieprisen for harejakt kr. 100,- - 200,- pr. felt.

I fireårsperioden 1976 - 80 var utleieinntektene for alle harefeltene kr. 11.200,- ;
Inneværende femårsperiode er inntektene kr. 13.336,- pr. år.

Storvilt.5.8.3. Elg.

Det er vanskelig å finne opplysninger om hvordan elgjakten ble utøvet før 1936, men det må antas at den var fri for alle i bygden.

Fra 1936 til og med 1948 ble det solgt ubegrenset antall kort for innenbygdsboende. Prisen pr. kort var i 1936 henholdsvis kr. 10,- og kr. 2,- med og uten hund. Ved felt elg betalte et tillegg på kr. 30,-. Hele området var ett felt.

Fra 1949 ble det bestemt en ny ordning for elgjakten. Bygda ble inndelt i 4 felt og det skulle dannes jaktlag bestående av minst 3 mann.

Ordnningen med 4 felter varte til og med 1953, fra da av fikk vi den nåværende oppdeling med 2 felter.

Interessen for elgjakt har tydeligvis økt med den stigende elgstammen. Mens det var 7 lag som søkte i 1949, var det i 1966 28 lag som søkte. I det siste tiåret har det ligget omkring 23 - 25 søknader pr. år.

Etter at jaktsameiene ble stiftet i 1936 foreligger det pålitelig statistikk for elgjakten frem til idag.

Fellingsstatistikk elg 1936 - 85:

År	Antall till.	Felte dyr	Fell-%	År	Antall till.	Felte dyr	Fell-%
1936	kort	3	-	1963	10	9	90
1937	salg	4	-	1964	10	9	90
1938	salg	2	-	1965	12	11	92
1939	salg	6	-	1966	12	11	92
40-44	2	0	-	1967	12	11	92
1945	kort	14	-	1968	12	12	100
1946	salg	5	-	1969	12	12	100
1947	salg	14	-	1970	12	12	100
1948	salg	12	-	1971	12	8	67
1949	5	0	0	1972	16	9	56
1950	8	2	25	1973	16	13	81
1951	7	4	57	1974	18	14	78
1952	7	5	71	1975	30	17	57
1953	8	7	88	1976	30	26	87
1954	8	8	100	1977	42	35	83
1955	8	7	88	1978	56	43	77
1956	10	8	80	1979	56	43	77
1957	10	10	100	1980	64	51	80
1958	10	10	100	1981	75	68	91
1959	10	9	90	1982	60	54	90
1960	10	8	80	1983	55	49	89
1961	10	9	90	1984	46	38	83
1962	10	8	80	1985	50	50	100

Fra og med året 1973 ble det bestemt at utbytte fra elgjakten skulle betales med en fast pris pr. kg. slaktevekt, og det foreligger derfor statistikk for slaktevektene fra dette året.

Slak

År

1973

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

Hver

År

197

7

7

7

7

7

7

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

8

Slaktevekten elg 1973 - 85

År	Okser 2½	1½	kalv	Koller 2½+	1½	kalv	Slaktevekt i alt i kg.
1973	7/201	1/154	0	1/156	1/115	3/62	1.897
74	6/243	1/184	1/70	4/190	1/154	1/55	2.867
75	6/221	2/150	2/73	2/192	1/151	4/68	2.574
76	9/238	1/150	7/75	4/190	1/140	4/78	3.980
77	9/237	4/137	10/74	2/184	6/139	4/68	4.899
78	10/227	1/105	9/74	7/195	6/142	10/65	5.912
79	12/225	5/151	15/74	4/179	3/129	4/65	5.913
80	14/229	6/139	14/71	5/173	4/138	8/65	6.954
81	18/228	7/157	14/80	8/189	4/141	16/67	9.647
82	9/211	10/137	12/74	7/187	4/134	12/68	6.824
83	8/235	7/145	9/71	8/170	2/139	15/67	6.171
84	10/199	3/143	5/66	6/162	3/104	11/61	4.701
85	7/187	7/146	14/69	9/171	1/153	12/61	5.720

Hver høst siden 1973 er foretatt telling av elgbestanden etter jaktens slutt.

Telleresultat elg 1973 - 85

År	Okser antall	%	Koller antall	%	Kalver antall	%	Ialt	Dato:
1973	15	23	24	38	25	39	64	21.10
74	21	25	34	40	30	35	85	27.10
75	30	35	33	39	22	26	85	23.10
76	24	25	43	45	29	30	96	7.11
77	20	15	53	41	57	44	130	20.11
78	26	21	53	44	42	35	121	29.10
79	39	25	68	44	48	31	155	4.11
80	36	30	42	35	42	35	120	26.10
81	39	25	51	45	34	30	114	1.11
82	28	23	57	48	35	29	120	21.11
83	23	23	44	43	35	34	102	13.11
84	29	24	55	46	36	30	120	11.11
85	22	20	56	50	34	30	112	3.11

Det økonomiske utbytte fra elgjakten har selvfølgelig økt i takt med økningen i avskytingen.

For elgjakten i året 1937 mottok jaktsameie kr. 294,- for 23 solgte jaktkort og 4 felte elger. I toppåret 1981 innbetalte elgjegerne kr. 101.365,- til utmarkslaget for 68 felte elger. De siste tre årene har inntekten fra elgjakten ligget på kr. 65.000 til kr. 84.500 pr. år.

5.8.4. Villrein.

Villreinjakt ble åpnet for første gang i 1960, og er også kun forbeholdt innenbygds jegere.

Fellingsstatistikken viser at det bortsett fra noen av de aller første årene, er skutt henimot full kvote hvert år på Vingelens område.

Fellingsstatistikk rein 1960 - 1985

År	Antall till.	Felte dyr	Fell. %	År	Antall till.	Felte dyr	Fell. %
1960	10	10	100	1973	42	42	100
61	12	12	100	74	59	59	100
62	10	0	0	75	109	91	83
63	10	10	100	76	71	70	99
64	10	3	30	77	78	77	99
65	10	0	0	78	78	77	99
66	23	1	4	79	80	67	84
67	20	20	100	80	57	54	100
68	40	39	98	81	43	43	100
69	61	52	85	82	61	56	92
70	41	39	95	83	98	98	100
71	36	34	94	84	99	99	100
				85	114	114	97
				Ialt	1312	1198	91

Utbytte i kg. reinskjøtt har økt fra ca. 600 kg. det første året til 3.847 kg.

Inntektene fra reinsjakten har steget fra noen få hundre kroner til godt og vel 48.000 kroner i 1984.

5.8.5 Hjort.

Jakten etter hjort har blitt utøvet på samme måte som for elg med jaktlag på minst 3 personer. Men hjortejegerne har hatt hele bygda som ett jaktfelt.

Fra hjortejaktens begynnelse i 1956 og til idag er det utstedt 3 - 8 tillatelse pr. år. Fellingsprosenten har jamt over vært svært lav. 63% som det høyeste i 1967. Siden 1979 er det ikke felt hjort i Vingelen.

Det økonomiske utbytte fra hjortejakten er svært beskjedent med noe få hundre kroner pr. år.

5.8.6. Rådyr.

For rådyr har antall tillatelse fra begynnelsen i 1953 og frem til idag ligget på 10 - 25 pr. år. Fellingsprosenten har gjennomgående vært lav med 4 - 5 felt dyr pr. år. Størst antall ble felt i 1964 og 1980 med henholdsvis 14 og 10 skutte dyr.

Kortsalg for rådyrjakt innbrakte i 1984 kr. 1.200,-.

5.9. (

Avkast
10-år
kr. pDet a
på fu
nivåBeite
vinte
medBeste
best
storJakt
hare
jakt
bestJakt
hold

5.10

Fore
og
Leg
blirInne
i bySel
akt
vilVil
i u
og
kraBjø
av

5.9. Utviklingsmuligheter.

Avkastningen av storvilt har vel i historisk tid aldri vært større enn i siste 10-årsperiode. Gjennomsnittlig kjøttutak har i perioden 1975 - 85 vært 8.800 kr. pr. år.

Det anses ikke mulig med ytterligere økning av elgstammen uten store beiteskader på furuforyngelsene. Tvert imot bør elgstammen reduseres til et noe lavere nivå - i balanse med tilgjengelig vinterbeite.

Beiteressursene i Forelhogna villreinområde gir godt rom for en økning av vinterstammen til omkring 2200 dyr. For vårt område vil dette bety en økning med 15 - 20 tillatelser pr. år.

Bestandstørrelsen av hjort og rådyr reguleres av naturgitte forhold, bestandene er små og det er lite vi kan gjøre for å øke avkastningen av disse storviltartene.

Jaktuttaket av enkelte småviltarter kan sikkert økes noe. Den nåværende harebestand blir dårlig utnyttet. Andefugler og ringduer drives det også lite jakt på. Storfugl og orrfugl er kanskje på vei oppover igjen til en jaktbar bestand.

Jaktintensiviteten på kråkefugler bør økes, da en antar at disse er med på å holde bestanden av hønsfugler nede

5.10. Målsetting.

Forekomsten av en rik og variert fauna er av meget stor betydning for trivselen og miljøet i bygda. Dessuten gir viltet en betydelig økonomisk avkastning. Legger en sammen kjøttverdien av storviltet og utleieverdien av småviltjakten blir den nåværende årlige avkastning henimot kr. 350.000,-.

Innenbygdsboende må fortsatt prioriteres med hensyn til adgang å drive jakt i bygda.

Selv om adgang til jakt anses bare i begrenset grad å være egnet til aktivitetstilbud innen reiselivsnæring/turisme, er det med våre rike jaktbare viltressurser, muligheter som kanskje kan utnyttes i denne sammenheng. Viltstellet innarbeides som et naturlig element i skogbruket og annen virksomhet i utmarka, bl.a. i forhold til andre friluftaktiviteter. Viltbiotoper og trekkveier må tas hensyn til ved planlegging av nydyrkingsfelter, hytter, veier, kraftlinjer o.l.

Bjørkeskogregionen er generelt meget sårbar for diverse inngrep eller etablering av nye anlegg..

6. FISK.

6.1. Sammenlignet med våre nabobygder er ikke Vinglen spesielt begunstiget med vann og vassdrag. Dette var vel bakgrunnen for at Vingelsingene i riktig gamle dager måtte reise helt til Narsjøen, Siksjøen og Hodalsjøene for å skaffe seg nok matfisk.

For å bedre fiskemulighetene er det derfor i de senere år foretatt flere oppdemninger av nye fiskevann.

Idag har fisket kun betydning som rekreasjon og miljømessig faktor. For reiselivsnæring/turisme har fisket også en viss økonomisk verdi i sommerhalvåret.

Geologien i området gir grunnlag for en svært gunstig vannkvalitet, og utgangspunktet for fiskeproduksjon blir dermed det beste. Viktige næringsdyr for ørreten som marflo, skoldkreps, snegler og muslinger finnes i de fleste vann.

Bortsett fra Glåma er alle fiskevann i området rene ørretvann. I Glåma er og harr de dominerende og mest ettertraktede fiskearter, men det finnes og bestander av sik, abbor, gjedde og lake.

Fiskerettighetene i området er i sin helhet på private hender. Forvaltningen av rettighetene er noe forskjellig. I de fleste av vannene har grunneierne/rettighetshaverne forbeholdt seg eneretten til fiske. I de øvrige forvaltes rettighetene av to grunneiersammenslutninger. Tolga-Vingelen grunneierforening forvalter fisket i Glåma på strekningen Tynsetgrensen - Erlia.

Vingelen utmarkslag står for forvaltningen i resten av fiskevannene innenfor området. Kort for sportsfiske selges av begge grunneierorganisasjonene.

6.2. Kort beskrivelse av noen av de viktigste fiskevannene med kortsalg i området.

6.2.1. Koversjøen.

Esskrokettjønnen, Koietjønnen og Kovertjønnene ble ved oppdemning sommeren 1969 til et sammenhengende vann på 330 da. Ved oppdemning ble vannstanden i Esskrokettjønnen hevet med ca. 3 m og med noe mindre i de andre tjønnene.

Esskrokettjønnen huset en passende bestand med ørret av fin kvalitet. Koietjønnen var overbefolket med småkjøe, mens Kovertjønnene var fisketomme.

Bunnforholdene bærer ennå preg av oppdemningen. De neddemte arealer har ennå delvis den vegetasjon som fantes før oppdemning, kjerringris og vier på fastmarka og myrflora på myrene. Bunnen i de tidligere tjønnene er vesentlig mudderbunn.

Dybdeforholdene i sjøen må betegnes som grunne. Over 70% av sjøens areal er grunnere enn 3 1/2 m., og dette skulle tilsi en stor produksjon av fiskens næringsdyr.

Fiskeavkastningen har i årene etter oppdemningen ligget på mellom 30 - 100 kg. pr. år.

Den naturlige reproduksjonen har vært for liten og det har derfor i hvert år siden oppdemmingen vært nødvendig å sette ut store mengder av yngel, settfisk og småkjøe. Resultatene i form av fiskeutbytte av de store økonomiske uttellingene til utsettingsfisk har ikke svart til forventningene. Sett på lengre sikt vil det utvilsomt lønne seg å legge mye arbeid i å forsøke å forberede de naturlige gyteforholdene. Opprensning og graving av små gytekulper i bekken som kommer fra Stenskarshøa vil bedre på gyteforholdene.

Det bør også vurderes å lede en ny bekk inn i sjøen fra Gjera. Foruten at denne bekken vil gi reproduksjonsmuligheter, vil den også gi en friskere gjennomstrømming av vannet i sjøen.

6.2.2. Bjønnsjøen.

Fire mindre tjønn på tilsammen 24 da. ble ved oppdemming sommeren 1975 til en sammenhengende sjø på 85 da. (Bjønnsjøen).

Vannstanden i den nederste tjønna ble hevet med ca. 3 m.

To av tjønnene var overbefolket med småkjøe før oppdemmingen.

Fiskeavkastningen i Bjønnsjøen har vel heller ikke svart til forventningene. År om annet er det rapportert et fiskeutbytte på omkring 30 kg. Det må vel tilføyes at en skal ikke forlange så mye mer av et vatn på 85 da. som ligger 1050 m.o.h.

Den naturlige reproduksjonen har ikke greid å opprettholde en tilfredstillende fiskebestand, og det har derfor også her vært nødvendig å sette ut yngel/settefisk hvert år. Dette blir svært kostbart og arbeidskrevende i lengden, og det bør derfor forsøkes å forbedre de naturlige reproduksjonsmulighetene i de to bekkene som renner inn i sjøen.

6.2.3. Eventjønna.

Eventjønna er et naturlig vann som ligger 1034 m.o.h. og med et vannareal på 45 da. Tjønna har en passe bestand med ørret av meget fin kvalitet. De naturlige gyteforholdene er gode og sørger for å holde oppe en tilfredstillende bestand.

Fiskekort selges kun for sportfiske.
Halvparten av fiskeretten leies av Grøntjønna sameie.

6.2.4. Eventjønnoen.

Loken ligger 1073 m.o.h. og har et areal på 30 da. Ingen vanngjennomstrømming og svært liten vanndybde har ført til oksygenmangel for fisken om vinteren. Dybden er bare 1 - 2 m.

For å bedre overlevelsesmulighetene for fisk ble bekken fra Kampan ledet inn i Loken i 1979. 1600 settefisk ble satt ut samme år, men bekken gravde allerede året etter nytt far utenom Loken og forsøket ble derfor misslykket. Høsten 1984 ble bekken på nytt ledet inn i Loken. Vannstanden ble samtidig hevet 0,5 m. og nytt utløp gravd ut i nedenden, slik at det blir vanngjennomstrømming av hele vannet. 1050 settefisk er satt ut og nå får vi håpe at forsøket lykkes.

6.2.5. Skarstjønnen.

Skarstjønnen med et vannareal på 62 da. ligger 836 m.o.h.

Utmarkslaget leier fiskeretten for en fast årlig sum. Fiskerettighetshaverne har forbeholdt garnfiske for seg selv.

Tjønnen er vannreservoar for Vingelen vannverk og er i den forbindelse oppdemnt ca. 0,7 m.

Skarstjønnen er et næringsrikt vatn med gode gyteforhold for naturlig reproduksjon. Fiskebestanden viser tendens til overbefolkning. Det ville derfor vært ønskelig med et noe sterkere garnfiske med småmaska garn.

6.2.6. Hundsjøttjønnen.

Hundsjøttjønnen er på 42 da. og vannstanden ble hevet noe ved oppdemning for flere år siden.

Tross flere utsetninger av yngel/settefisk/småkjø har det vært store vanskeligheter med å få fisken til å overleve vinteren.

Etter at bekken fra Lortdikjet ble opprensket sommeren 1984 ser det ut til at fisken har greid seg bra over vinteren 1984/85.

6.3 AREAL VANN - VASSDRAG.6.3.1. 1. Vann forbeholdt rettighetshaverne.

Busjøen	200 da.	Mosedalstjønnen	20 da.
Butjønnen	29 "	Storhundsjøen	205 "
Letjønnen	30 "	Veslehundsjøen	60 "
Gubbengtjønnen	17 "	Øver Tallsjøen	350 "
Kvitsjøen	55 "	Yter Tallsjøen	300 "
Storgjersjøen	675 "	Nylandstjønnen	40 "
Veslegjersjøen	100 "	Rørtjønnen	16 "
Sandtjønnen	20 "	Båttjønnen	14 "
Djuptjønnen	8 "	Littjønnen	30 "
Sorgentjønnen	6 "	Sjursjøen	90 "
Hemnestjønnen	8 "	Knappåstjønnen	165 "
Fiskttjønnen	8 "	Båttjønnen	25 "
Pål-Pederloken	36 "	Hopengtjønnen	14 "
Storbekktjønnen	48 "		

6.3.2. 2.Vann med salg av fiskekort.

Koversjøen	330 da.	Midthøtjønnen	30 da.
Bjønnsjøen	85 "	Hundsjøtjønnen	42 "
Bjønntjønnen	30 "	Slåbakktjønnen	19 "
Eventjønnen	45 "	Skarstjønnen	62 "
Tangtjønnen	25 "	Storbekktjønnen	46 "
Eventjønnloken	30 "	Londalstjønnen	75 "
Glåma	700 "	Lona	550 "
Ørvilla	150 "		

Vann og vassdrag i alt: 4.750 da.

7. FRITIDSBEBYGGELSE

Det er pr. idag 69 hytter i planområdet. Av disse eies 48 hytter av utenbygds- og 21 av innenbygdsboende. I tillegg er det 6 seterhus og 4 våningshus på nedlagte bruk som eies og benyttes av utenbygds som feriesteder. Dessuten finnes det ialt 31 slått- jakt- fiskebuer av varierende standard.

Omtrent halvparten av de registrerte hyttene ligger i områdene Røeslia - Vingelssetra og Skaret - Lonsjølia.

De fleste av hyttene ligger i tilknytning til setervoller og har stort sett en tilfeldig plassering i terrenget, alt etter hyttesøkerens ønske og den enkelte grunneiers villighet til å gi fra seg grunn til fritidshus.

Så og si alle hyttene er uten innlagt vann og elektrisk strøm. Eventuelt avløp ledes direkte i grunnen uten rensing. Utedo er vanlig privetordning,

Så og si alle eksisterende hytter er bygget før kommunen fikk stadfestet vedtekt til bygningslovens § 82 i 1972.

Siden 1972 er det gitt noen meget få dispensasjoner fra bestemmelsen.

7.1. Retningslinjer for lokalisering av egnede områder for eventuell fremtidig hyttebygging.

I kommuneplan for Tolga kommune er det uttrykt følgende retningslinjer for lokalisering av fritidsbebyggelse:

A. Naturressurser.

Ut fra den mangfoldighet naturressursene består av og det helhetssyn den derfor bør forvaltes etter, må lokaliseringen av fritidsbebyggelse vurderes nøye. På dette trinn i generalprosessen vil det være riktig å fremheve de områder som ikke bør omdisponeres til fritidsbebyggelse og konkretisere dette følgende punkter:

1. I områder hvor den vil virke forstyrrende i negativ retning på et allerede eksisterende miljø og hvor allmenhetens og/eller forskningens interesser kan bli skadelidende.
2. I områder, nedslagsfelt og grunnvannsføremster, hvor eksisterende og fremtidige drikkevannskilder kan forurennes av selve bebyggelsen eller av ferdsel i tilknytning til slik bebyggelse.
3. På lettbrukt dyrket og dyrkbar mark.
4. På områder som kan ventes å få betydning som produksjonsressurs for jordbruk, herunder områder for godt utmarksbeite.
5. I god produksjonsskog og skogreisingsarealer for barskog.
6. I områder for reinlavsanking (dekorasjonslav)

7. I og ved storviltets trekkveger, kalvingsområder.
8. I skog og åpent lende som har betydning som viltbiotop.
9. I fjellskog som tjener som verneskog.
10. I snaufjellet.
11. Langs hovedveger slik at det oppstår randbebyggelse og derved unødig lokaltrafikk.

B. Byggemåte.

Det må legges betydelig vekt på den tradisjon vi har i distriktet med solid byggemåte tilpasset naturpreget i området. Dette gjelder såvel husets plassering, utforming, materiale- og fargevalg som at det får en sammenhengende og enhetlig byggeform. Egne uthus og gjerder bør unngås.

C. Standard.

Den standard fritidshus bygges etter setter forskjellige krav til lokalisering i terrenget med hensyn til tekniske anlegg. Ved lokalisering av fremtidige utbyggingsområder bør slike planlegges ut fra den hovedregel at husene med tiden skal kunne bygges ut til høy standard. I første omgang vil dette ikke si at alle hyttefelt bør ha høy standard, men utbyggingsmønsteret skal være slik lagt opp at opprustning til høy standard kan skje senere uten uheldige konsekvenser. En slik utbyggingsmulighet vil trolig også være ønskelig fra flere utbygges side. Det at en senere kan ha mulighet til å heve fritidshusenes standard, vil virke betryggende.

Med høy standard mener generalplanutvalget:

1. Helårsveg med tilsvarende parkeringsmuligheter godkjent tilknyttet offentlig veg.
2. Fritidshuset skal kunne brukes til aller årstider. Det vil si at det skal være vinterisolert som for helårsbolig.
3. Innlagt vann av tilfredsstillende mengde og kvalitet hele året.
4. Ordnet avløp (minimum kjøkken og bad) som tilfredsstillende vannvernloven med forskrifter.
5. Ordnet renovasjon.
6. Elektrisk strøm må kunne skaffes på økonomisk rimelig måte.
7. Telekommunikasjon (telefon, radio, TV)
8. Rimelig avstand til nærservice (dagligvare, post o.l.)

7.2 Vurdering av områder for eventuell hyttebebyggelse.

Det er full enighet om å legge de lokaliseringskriterier og standardkrav for fritidsbebyggelse som er uttrykt i kommuneplan for Tolga til grunn for en eventuell fritidsbebyggelse innenfor vårt område.

Med utgangspunkt i prinsippet om først å avgrense de arealer som ikke bør brukes til fritidsbebyggelse, blir det innenfor Vingelen igjen bare noen svært små arealer som eventuelt kan disponeres til dette formål.

Ut fra forannevnte kriterier har vi funnet frem til at følgende områder vurderes spesielt med tanke på eventuell hyttebebyggelse:

1. Røslia - Olaberget.

Området strekker seg fra Røslia på oversiden av Liveien til Olaå. Utbyggingsområdet blir en lang smal tarm som vanskeliggjør en konsentrert tomteplassering. Tomtene må stort sett plasseres på rekke og rad langsmed veien. Terrengets helling er i bratteste laget, til 1:3. Det synes også problematisk å få tak i vann med rimelig kostnad. Ordnet avløp vil også bli vanskelig og kostbart. Trevegetasjon i området er stort sett yngre bjørkeskog.

Markens produksjonsevne tilsier at det vil være økonomisk forsvarlig å satse på treslagsskifte med planting av barskog.

Beiteinteressene i området er små, selv om det foregår noe beiting av husdyr fra de nærliggende gardar.

Det går en trekkveg for elg sør for Røset gjennom området, ellers er det av mindre betydning for viltet.

Offentlig helårsveg og høyspentlinje går langs hele området.

De momenter som taler mot utbygging er langt flere og viktigere enn momenter som taler for, og en vil derfor frarå at området legges ut for konsentrert hyttebebyggelse.

2. Blåbærli.

Området ligger mellom garden Lien og Gammelsetra, ca. 2 km. fra Vingelens sentrum.

Adkomst til feltet fra privat gardsvei, enten fra veien til Lien eller fra Gammelsætra. 1 - 2 grunneiere vil bli direkte berørt ved en eventuell utbygging.

Berggrunnen består av kambrosilurbergarter, fyllitter og glimmerskifer. Over berggrunnen ligger et relativt tykt morenedekke.

Terrenget heller bratt (1:3) mot nord-nord-øst. Høyde over havet 750 - 800 m.

Trevegetasjonen består av bjørk med vesentlig blåbærlyng som markvegetasjon. Området er av liten betydning for viltet. Beiting av husdyr foregår praktisk talt ikke.

Terrengets hellningsgrad og at sola så skjelden kommer til, gjør at en finner at området er svært dårlig egnet for hyttebygging.

3. Tjønnhaugan.

Utmarkslaget fikk allerede i 1981 utarbeidet en disposisjonsplan for hytteområde på Tjønnhaugan (Østenåsen hytteområde).

Området var planlagt bebygd med 27 hytter fordelt på 3 grunneiere.

Utmarkslaget har drøftet planen på flere årsmøter, men planen ble på årsmøtet i 1983 stilt i bero i påvente av utmarksplanen.

Imidlertid har i mellomtiden den ene av de berørte grunneierne i Østenåsen hytteområde fått utarbeidet egen plan (Tjønnhaugan hyttefelt). Utbyggingsområdet omfatter 25 tomter og dekker ca. 150 da.

Med unntak av viltinteressene er vi i det store og hele enig i beskrivelse og vurdering av området i de to disposisjonsplanene. Til jaktutvalgets uttalelse til om at området har bare minimal betydning for viltet, vil en få bemerke at feltet er et viktig oppholdsområde for elg og storfugl i store deler av året, og at det dessuten går en meget viktig trekkveg for elg gjennom området.

Disposisjonsplanen har vært tatt opp til behandling av de berørte havnelag og eiere av naboeiendommer. Samtlige har i sin uttalelse gitt uttrykk for store betenkeligheter til den fremlagte plan.

I formålsparagrafen for utmarkslaget heter det bl.a. at utmarkslaget skal planlegge å gjennomføre slike fellestiltak som f.eks. hyttebygging i forståelse med grunneiere og havnelag.

På grunnlag av disse momenter vil vi foreslå at området vernes mot hytteutbygging.

7.3. Utleiehytter/seterhus.

En av målsettingene var å finne ett eller flere egnede områder for konsentrert hyttebygging, som bl.a. kunne imøtekomme behovet for hyttetomt fra utflytta Vingelsinger. Da en i planforslaget ikke har funnet noen egnede områder til plassering av slike hyttefelter, finner en det rimelig og naturlig å foreslå at det gis anledning til å søke dette behovet dekket ved oppføring av utleiehytter, eller at ubenyttede seterhus settes istand til dette formålet.

De samme lokaliseringskriterier legges til grunn ved tomteplassering av utleiehytter, som ved vurdering av områder for hyttefelter. Det innebærer bl.a. at alle setertrakter og områder med store landbruks- og viltinteresser holdes fri for hytter.

Det foreslås at hvert enkelt bruk, eller flere bruk i sammen på felles område får bygge en utleiehytte/familiehytte i tilknytning til gardsbruk. Hyttene må søkes plassert på mindre uproduktive områder innenfor selve bygdebebyggelsen. Det er derfor av stor viktighet at de nye hyttenes tilpassing skjer med stor omtanke og forståelse for eksisterende miljø og omgivelser.

Bruk som ikke har, eller finner egnet tomt innenfor bygda, kan når særlige tunktveiende grunner foreligger få mulighet til å søke om dispensasjon til å få føre opp utleiehytte i nærheten av egen setervoll.

Vi vil videre foreslå at de seterhusene som ikke brukes i jordbruksdriften settes i stand og benyttes som utleiehytter. Av ialt 68 setervoller er det pr. idag 21 som ikke er i tradisjonell bruk. Det må vel antas at med den nåværende generelle økonomiske og tekniske utvikling i jordbruket, vil antall "ledige" seterhus øke i årene som kommer.

Når bygningene ikke er nødvendige i næringen lenger, vil en etter hvert få en rekke dårlige vedlikeholdte og falleferdige hus, som virker skjemmende i seter- og naturmiljøet. Ved å utnytte seterhusene til utleiehytter vil en også være sikret at husa blir vedlikeholdt og bevart.

Betingelsene for tillatelse til oppføring av utleiehytte eller istandsetting av seterhus til utleie må være som følger:

1. Utleiehytta må tilhøre gardsbruket og kan ikke tillates solgt fra dette.
2. Det tillates ikke salg eller bortbygsling av seterhus til hytteformål.
3. Utnyttelse av seterhus til fritidsformål må ikke foretas til fortrenghet eller til hindring av vanlig seterdrift i området.
4. Ved restaurering av eldre hus, eller ved eventuelle tillbygg skal stilen søkes holdt i pakt med eksisterende seterhus og naturmiljøet forøvrig.

8. Vingelen utmarkslag.

Historikk.

Vingelsbøndene så tidlig behovet for, og den økonomiske verdien av en felles og samordnet utnyttelse av ressursene i utmarka.

Enkelte havnelag drev allerede først i dette århundre organisert utleie av småviltjakt. Rettighetshaverne på Røe organiserte seg i det første jaktsameiet i 1911. Det har vært vanskelig å skaffe tilveie opplysninger om hvor lenge dette fellesskapet varte, men en har grunn til å tro at det gikk i oppløsning etter få år.

Til å forvalte all jakt innenfor hele bygda ble det i 1935 - 36 dannet to grunneierorganisasjoner - Vingelen jaktsameie og Røes jaktlag. De to organisasjonene hadde egne vedtekter og jakten ble i hele perioden 1936 - 1976 organisert og forvaltet på en utmerket måte av de to organisasjonene.

For at grunneierne skulle få en organisasjon som tok seg av andre utnyttingsformer i tillegg til viltet, ble Vingelen utmarkslag stiftet i 1976.

Utmarkslagets formål og arbeidsoppgaver.

Formål.

Lagets formål er å samle rettighetshaverne innenfor bygda i et felles samarbeid om å utnytte utmarksressursene som et ledd i gardsdrifta. I sitt arbeid skal laget tilgodese såvel rettighetshavernes som samfunnets interesser i utnyttelsen av utmarksressursene, samt søke å bevare ressursene på lang sikt.

Arbeidsoppgaver.

De ulike sektorer av utmarksutnyttelsen innenfor utmarkslaget forvaltes gjennom fire underutvalg. Fiske-, jakt-, vei-, og arealplanleggingsutvalg.

Med unntak av jaktutvalget som har 5 medlemmer, administreres de andre utvalgene av 3 medlemmer. Formannen i hvert utvalg er selskreven i utmarkslagets hovedstyre.

Fiske.

Gjennom planmessig arbeid skal fiskeutvalget ta sikte på å øke såvel den direkte som den økonomiske avkastning i utmarkslagets vatn i område.

Jakt.

Gjennom planmessig viltstell skal utvalget søke å utvikle og øke såvel den direkte som den økonomiske avkastning av viltet i området. Jaktutvalget foreslår fordeling og utleie av jakt til jegerne og foreslår hvilke priser som skal betales for jakten.

Veier.

Veiutvalget har ansvar for oppsyn og vedlikehold av alle seter- og skogsbilveier innenfor utmarkslagets område. Innenfor utmarkslagets årlige budsjetttramme dekkes alle vanlige vedlikeholdskostnader. Ved nyanlegg skal interessentene i det enkelte anlegg selv ordne med søknad om statsbidrag og søknad om bidrag fra utmarkslaget. For seterveier dekker laget alle anleggskostnader utover offentlig bidrag, mens interessentene i skogsveien må dekke 25% av kostnadene. Utmarkslagets vedlikeholdsansvar gjelder for ialt rundt 80 km. med veier.

Arealplanleggingsutvalget.

• Dette utvalget skal bl.a. utføre registrering av planlegging av eventuelle områder for hytter. I samarbeid med kommunale organer vurdere og foreslå egnede felter for boliger, industri, nydyrking o.l.

9. LOVGRUNNLAGET.

En rekke lover har bestemmelser som regulerer utnyttelsen av utmarken. I tillegg er det til mange lover gitt forskrifter med utfyllende bestemmelser. En vil i det følgende forsøke å gi en kort omtale av de viktigste lovene.

NORGES GRUNDLOV av 17. mai 1814.

Den private eiendomsrett er ett av de bærende prinsipp i Grunnloven. Dette har konsekvenser for utformingen og praktiseringen av enhver lov. Spesielt viktig er paragraf 105, som fastslår at det skal ytes full erstatning fra statskassen til den som avgir noe av sin eiendom til det offentlige. Grunnloven er selvsagt gitt under andre samfunnsforhold enn de vi har idag, og flere bestemmelser oppfattes ikke lenger som kategoriske.

BYGNINGSLOVEN AV 18. JUNI 1965.

Bygningsloven er en utpreget fullmaktslov, og fullmakten er tillagt bygningsmyndighetene.

Loven gjelder for hele landet og pålegger den enkelte kommune å utarbeide plan for all grunnutnyttelse.

Kap. 3 og 4 i loven omhandler bestemmelser om oversiktsplaner, regionplaner, generalplaner og reguleringsplaner. Regionplan er en oversiktsplan som omfatter i to eller flere kommuner. Generalplaner er begrenset til kommunen og ansvaret og ledelsen for planen ligger til kommunestyret eller formannskapet. Reguleringsplaner er detaljplaner for bestemte områder innen kommunen. I henhold til § 25 kan reguleringsplaner benyttes til å avsette nødvendige områder til følgende:

1. Byggeområder.	4. friområder
2. Landbruksområder	5. Fareområder
3. Trafikkområder.	6. Spesialområder

Loven pålegger ikke kommunene å utarbeide reguleringsplaner til alle disse formål. Plikten til å utarbeide reguleringsplan gjelder ikke for område som i regionplan eller generalplan forutsettes nytt til jordbruks-, skogbruks-, eller naturområde.

I utmarksområder blir det neppe aktuelt å utarbeide reguleringsplaner for annet enn hytteområder.

Stadfestet reguleringsplan er bindende for alle tiltak som er nevnt i §§ 84 og 93 innenfor planenes område.

Med samtykke av Miljøverndepartementet kan kommunestyret foreta ekspropriasjon til gjennomføring av reguleringsplanen. Dette gjelder ikke for grunn som i planen er satt av til landbruksområder.

Med grunnlag i vedtekt til § 82 har det i Tolga kommune siden 1972 ikke vært tillatt å fradele, bortbygsle eller oppføre hytter, naust o.l.

JORDLOVEN AV 18. mars 1955.

Lovens formål er etter § 1: "å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til, kan bli nytta på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket."

Lova omfatter all mark, dyrka og udyrka, og gjelder for hele landet. Unntak er gjort for områder som med stadfestet reguleringsplan er regulert til byggeområde, trafikkområde, friområde eller spesialområde.

Gjennom sine bestemmelser om vern av dyrket jord og dyrkingsjord kan loven få en viss betydning under utarbeidelse av reguleringsplaner. Etter paragraf 53 all dyrket jord holdes i hevd og etter paragraf 54 skal den normalt ikke kunne brukes til annen ett jordbruksproduksjon. Eiendom som skal bli benyttet, eller kan bli benyttet, til jord- eller skogbruk kan ikke deles uten fylkeslandbruksstyrets samtykke - paragraf 55.

For å fremme lovens formål, kan staten om nødvendig ekspropriere jord, skog og fjell med tilhørende rettigheter - paragraf 20.

I sameier kan et flertall av eierne binde et mindretall i avgjørelser som tar sikte på en bedre utnyttelse av sameiet til f.eks. hyttebebyggelse.

FRILUFTSLOVEN AV 28. juni 1957.

Friluftsløven hjemler en rekke viktige rettigheter for almenhetens friluftsliv og trekker opp grensene for disse rettighetene.

Lovens paragraf 2 gir enhver rett til i utmark å ferdes hele året til fots, med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel o.l. I innmark og skogplantefelter gjelder fri ferdsel i den tid marken er frosset eller snølagt, men ikke i tiden 30. april til 14. oktober.

Eier av privat vei kan forby ferdsel med hestekjøretøy og motorvogn og parkering av motorvogn på eller langs vegen. (§ 4)

Etter bestemmelsene i paragraf 9 er det ikke tillatt å telte nærmere bebodde hus enn 150 m.

Loven administreres dels gjennom statens friluftsråd og den fylke- og kommunale friluftsnemnd, dels gjennom kommunestyret, fylkesutvalg og departement, også landbruksnemnd blir av loven tillagt en viss myndighet.

NATURVERNLOVEN AV 19. juni 1970.

Formålsparagrafen, § 1 uttaler at naturen er en nasjonalverdi som må vernes, og definerer begrepet naturvern til å disponere naturressursene ut fra hensynet til nære samhörighet mellom mennesket og naturen og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden. I § 2 er det uttrykkelig uttalt at den som planlegger større arbeider, anlegg eller virksomhet som vil medføre vesentlig endring av landskapets karakter eller vesentlig skade på naturmiljøet forøvrig, skal før inngrepene iverksettes forelegge saken til uttalelse for vedkommende myndighet etter denne lov.

Regle
fred
statu
natur
stør
treff
for

Love

LOV

Love
skog
befo

Love
skog
egne

I st
hen
beg
vid

Lo
jor
opp
nø

a.

b.

Reglene i kapitlene II og III gir kongen myndighet til å treffe vedtak om fredning av spesielle naturområder og naturforekomster. Alt etter hvilken status de fredede områder gis, som landskapsvernområde, nasjonalpark, naturreservat eller naturminne vil eiers og brukers rettigheter innskrenkes i større eller mindre grad av fredningen. Videre kan kongen etter §§ 13 og 14 treffe vedtak om fredning av planter og dyr som er sjeldne eller står i fare for å forsvinne.

Loven administreres av de eksisterende organer i fylke og kommune.

LOV OM SKOGBRUK OG SKOGVERN AV 21. mai 1965.

Lovens formål er i paragraf 1 angitt til å fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern. Dessuten å legge vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som livsmiljø for planter og dyr, og som områder for jakt og fiske.

Loven gjelder for all skogsmark, med skogsmark foreslås i denne lov grunn som er skogproduserende eller som etter en samlet jord- og skogbruksmessig vurdering eigner seg best til skogproduksjon og ikke nyttestil annet formål. §§ 2 og 3.

I skogområder av særlig verdi for friluftsliv og naturvern (§176) kan kongen av hensyn til disse interesser fastsette nærmere forskrifter som foruten slike begrensninger som loven ellers hjemler adgang til, kan inneholde også andre og vidtgående restriksjoner for skogbruket.

Loven skal ikke være til hinder for at skog blir ryddet og marken dyrket til jordbruksformål, eller brukt til byggetomt, veg, grustak, industrielt anlegg, oppslags-, laste-, eller velteplass. Skogoppsynets tillatelse skal dog være nødvendig for barskogs vedkommende dersom:

- a. Skogmarken er bevokst med yngre tilfredsstillende skog eller
- b. skogeieren ifølge pålegg eller overenskomst plikter å utføre skogkulturarbeider på vedkommende strekning til sikring av gjenveksten. Skogoppsynet kan bestemme at det samme skal gjelde for barskog som er verneskog selv om det nevnte vilkår ikke er til stede. (§ 50)

Skogoppsynets tillatelse må også innhentes dersom en ønsker å anlegge hyttefelt i skogsområder.

LOV OM JORDSKIFTE AV 21. desember 1979.

Formålet med jordskifte er å forbedre eksisterende eiendomsforhold. Det er eiendommer det er vanskelig å utnytte på en tjenlig måte som kan legges under jordskifte. Det samme gjelder når forholdene for eiendommen vanskeliggjøres ved at offentlige anlegg, det kan være veier og jernbane (§ 1).

Etter § 2 kan jordskifte gå ut på:

- a. lære opp sameietilstanden når grunn eller retter ligger i sameie mellom bruk.
- b. forme ut eiendommer på nytt ved ombytting av grunn.

- c. gi retningslinjer for bruken i et område der det er sambruk mellom eiendommer eller retningslinjer for bruken i områder der det ikke er sambruk mellom eiendommer, når jordskifteretten finner at eiendomsforholdene gjør bruken særst vanskelig.
 - d. avløse bruksretter som er nevnt i § 36.
 - e. få igang fellestiltak som er nevnt i kap. X i jordloven eller i Vassdragslovens § 31.
 - f. forme ut eiendommene når grunn og retter skal avhendes i samsvar med formålet i jordloven.
 - g. dele en eiendom med tilhørende retter etter et bestemt verdiforhold
 - h. klarlegge og fastsette eiendoms og bruksrettsforholdene i sameie og i andre områder.
- Ei jordskiftesak kan omfatte ett eller flere av disse tiltakene.

Jordskifte kan ikke fremmes når kostnadene og ulempene blir større enn nytten for hver enkelt eiendom. (§ 3)

I forbindelse med planer for rekreasjon og turistformål kan det nevnes at jordskifteretten kan få istand de nødvendige fellestiltak, som felles veianlegg, vannledninger, grøfter og vedlikehold av slike. (§§ 41 - 44).

LOV OM LAKSEFISKE OG INNLANDSFISKE AV 6. mars 1964.

Loven er, i likhet med viltloven, av ganske stor betydning for utnyttelsen av utmarkens sekundære næringer. Fiske er i seg selv en økonomisk viktig rettighet, og vil ofte danne grunnlag for annen utnyttelse.

Formålet med loven er å legge forholdene slik til rette at laksefisket og innlandsfiske kan bli til størst mulig gagn for samfunnet og de enkelte rettighetshavere. (§ 1)

Loven fastslår grunneiers enerett til fiske (§§ 43 og 76) - hvis ikke annet følger av lov, sedvane eller annen hjemmel.

Eneretten kan imidlertid innskrenkes på spesielle vilkår. Departementet kan pålegge en rettighetshaver til innlandsfiske i nærmere bestemt utstrekning å gi andre rett til å fiske mot å løse fiskekort - hvis pålegget kan gis uten at det i urimelig grad nedsetter rettighetshaverens egne fiskemuligheter. (§ 77).

Fiskerett kan også eksproprieres til fordel for almenheten. (§ 28).

Ligger fiske i sameie, (§ 24) kan et flertall av rettighetshaverne iverksette tiltak til fremme av fiskets utnyttelse.

Loven pålegger enhver kommune å ha en innlandsfiskenemnd på 5 medlemmer. Nemnden skal bl.a. arbeide for å åpne alminnelig adgang til fiske (§ 8)

LOV OM VILTET AV 29. mai 1981.

Lovens formål er uttrykt slik i paragraf 1:

Viltets og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæringen og friluftsliv.

Lovens virkeområde gjelder for alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr, (§ 2)

I utgangspunktet er alt vilt, herunder dets egg, reir og bo fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov (§ 3).

Kongen fastsetter hvilke arter som kan være gjenstand for jakt og innen hvilke tidsrammer jakten kan foregå. Direktoratet fastsetter jakttiden for den enkelte art og innen hvilke områder jakten kan foregå. (39).

Loven har et eget kapittel om biotopvern (kap. III. §§ 7 og 8)

I paragraf 7 heter det at viltinteressene skal innpasses i den oversiktlige planlegging av arealdisponeringen i kommune og fylke. I områder som har særlig verdi for viltet, kan kongen fastsette forbud mot anlegg, bygging og annen virksomhet, herunder ferdsel, dersom dette er nødvendig for å bevare viltets livsmiljø. Etter paragraf 8 kan kongen gi forskrifter for større arrangementer i utmark og for naturstudier, fotografering m.v. og for ferdelsformer som i særlig grad kan være skadelig for viltet.

I lovens paragraf 27 fastslås grunneiernes enerett til jakt og fangst.

I større områder der almenheten ikke har adgang til måviltjakt, skal viltneemnda i samråd med grunneierne søke å oppnå minnelig ordning med salg av jaktkort. Hvis det ikke oppnås minnelig ordning kan departementet pålegge rettighetshaverne å selge jaktkort til almenheten der uheldige bestandsforhold kan oppstå, fordi rettighetshaverne vedvarende har unnlatt å utnytte småviltjakten. (§ 36).

I lovens kapittel VIII er det hjemlet adgang til å slå sammen eiendommer til felles viltområder. Jaktrettshavere som representerer et flertall og hvis grunn representerer en overvekt i jaktmessig betydning, kan med bindende virkning for mindretallet beslutte at eiendommene skal slås sammen til et felles viltområde.

Loven administreres av en viltneemd i hver kommune, et direktorat og fylkesmannen. Viltorganer skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi myndigheter og organisasjoner, bedrifter og personer bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning,

NABOLOVEN AV 16. juni 1961.

Lovens hovedregel er at ingen må ha, gjøre eller iverksette noe som urimelig eller unødvendig er til skade eller ulempe på naboeiendom. Denne bestemmelsen kan kanskje benyttes ved en eventuell utbygging med fullt av hytter på en mindre eiendom, som kan virke til skade og forstyrrelse for naboeiendommene.

LOV OM MOTORFERDSEL I UTMARK OG VASSDRAG AV 10. juni 1977.

Loven er en ren utmarkslov og gjelder for vann- og landgående motorkjøretøy.

Etter loven er det tillatt med ordinær transport i forbindelse med næringsvirksomhet i jord- og skogbruk.

Den enkelte kommune gis i § 5 mulighet til å gi forskrift til loven. Forskrifter som lempet på bestemmelsene kan f.eks. være at det gis tillatelse til nødvendig transport i forbindelse med utnyttelse av jakt, fiske, turisttrafikk o.l. Det kan også gis enkelttillatelser etter søknad.

Andre lover som kan ha betydning for utmarksutnyttelsen.

Vassdragsloven av 15. mars 1940.

Sameieloven av 18. juni 1965

Lov om særlege råderettar over framand eiendom av 29. juni 1968.

Lov om kulturminneveier av 9. juni 1978.

Forurensningsloven av 13. mars 1981.

Lov om grense beitespørsmål av 16. juni 1961.

Lov om oreigning av fast eiendom av 23. oktober 1959.

Lov om erstatning ved ekspropriasjon av fast eiendom av 26. januar 1973